

โครงการวิจัย

เรื่อง การผลิตเครื่องปั้นดินเผาให้เป็นสินค้าในชุมชน

กรณีศึกษา:องค์การบริหารส่วนตำบลชุมชนบ้านบางคู้ อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี

Pottery Production To be community Product

cast studies at :Bangcu community Thawung District, Lopburi Province

โดย

พลวัฒน์ เกิดศิริ

ไกรฤกษ์ ยี่เอ็ง

วิจัยสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีงบประมาณ ๒๕๖๐

ชื่อโครงการวิจัย การผลิตเครื่องปั้นดินเผาให้เป็นสินค้าในชุมชน
กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี
ชื่อผู้วิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พลวัฒน์ เกิดศิริ
ชื่อผู้ร่วมวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไกรฤกษ์ ยี่เฮ็ง
ชื่อสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปี พ.ศ. ที่รับทุน ๒๕๕๖๐

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อออกแบบสร้างรูปทรงงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านให้เป็นสินค้าในชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี

จากผลการดำเนินงานวิจัย เข้าไปเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสินค้าเครื่องปั้นดินเผา เพื่อต่อยอดสินค้าเครื่องปั้นดินเผาให้แก่กลุ่มชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางคู ผลปรากฏเป็นที่น่ายินดียิ่งที่กลุ่มชุมชนเกิดการตื่นตัว ในการร่วมแรงร่วมใจในการฝึกทักษะปฏิบัติอย่างเข้มแข็ง และสนใจที่จะเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบสินค้าตามที่ตลาดต้องการโดยใช้วัตถุดิบหลักคือ ดินเหนียวในท้องถิ่น และพื้นที่บริเวณรอยต่อใกล้เคียง สามารถนำมาผลิตทำชิ้นงานปั้นเป็นรูปทรงต่างๆทางด้านผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาได้เป็นอย่างดี แต่ยังคงขาดความประณีตและรูปแบบสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แต่กลุ่มชุมชนมิได้มีอุปสรรคใดๆ ตรงข้ามกับสามารถศึกษาและเรียนรู้กรรมวิธีการผลิตสินค้าที่เน้นคุณภาพต่างๆ เช่น การพัฒนารูปแบบให้ตรงตลาด ขั้นตอนการผลิตที่มีมาตรฐานมากขึ้น มีระบบบริหารจัดการอย่างเรียบง่ายแต่เป็นเหตุเป็นผลกันเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการผลิตสินค้า จนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การผลิตสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ มีความประณีต สวยงาม เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาอย่างต่อเนื่อง เกิดทักษะและเทคนิคต่างๆที่เพิ่มขีดความสามารถในการสร้างรูปแบบที่โดดเด่นสวยงามได้อย่างน่าภาคภูมิใจของชุมชน

Research Title Pottery Production To be community Product
cast studies at : Bangcu community Thawung District, Lopburi Province
Researcher Asst. Prof. Pholwat Koedsiri
Asst. Prof. Krilerk yeeheng
Faculty Industrial Technology
University Thepsatri Rajabhat
Year 2016

ABSTRAC

the research this time have the objective in the research , be for design build work handicraft pottery local figure to goods in the community , beg for bend part Tumbol house some administration curls , amphur the harbour , Lop Buri , from the overall operation researches , enter announce and relay the knowledge about goods pottery production , for hit miss pottery goods to community group of an organization administrates Tumbol some part curls appear to is is that gladden extremely at community group is born alertness , in sharing mineral the mind in training skill ministers vigorously and will take an interest to learn , format goods development according to the market wants by use raw pillar material is , the fat clay in the locality and area joint area are similar to , can bring produce do the work molds to are all figure of pottery products well , but , lack the meticulousness and goods format that are the identity of the locality , but , community group No, Your Excellency have an obstacle anything , opposite with can study learn karma goods production that emphasize all quality such as format development directly the requirement in the market , production step that have the standard more and more , systematically administrate manage unambitiously but , be the cause is for the convenience and fast in goods production , until born the development continuously and bring about to goods production that have the identity , there is the meticulousness , The beautiful , be in line with expectancy objective keeps , cause products pottery continual development , be born the skill and all techniqe at enhance the capability in building format prominent beautiful proudly of the community

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายท่าน ซึ่งไม่อาจจะนำมากล่าวได้ทั้งหมด ซึ่งผู้มีพระคุณที่คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณกลุ่มชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางคู้ อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจและให้ความร่วมมือ รวมทั้งให้การสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางคู้ อบต.บางคู้ และปลัด อบต.บางคู้ รวมทั้งทีมงานช่างประจำของหน่วยงาน ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวก ด้านสถานที่ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ขอขอบพระคุณสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่ได้ให้เงินทุนสนับสนุนงานวิจัยนี้ จนสำเร็จลุล่วงตรงตามวัตถุประสงค์

คณะผู้วิจัย

30 กันยายน 60

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	21
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	25
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	38
บรรณานุกรม	40
ภาคผนวก	42
ภาคผนวก ก แบบสอบถามสัมภาษณ์	43
ภาคผนวก ข แบบสอบถามความพึงพอใจชุมชน กลุ่มเป้าหมาย	45
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรมลงพื้นที่ชุมชน	48
ภาคผนวก ง ประวัติผู้วิจัย	50
ภาคผนวก จ ประวัติผู้ร่วมผู้วิจัย	51

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	26
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	29
ตารางที่ 3 แนวทางการฝึกทักษะการป้อนข้อมูลตรงขึ้นงานเบื้องต้น	29

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ลักษณะเครื่องปั้นดินเผาโบราณที่พบในประเทศไทย	6
ภาพที่ 2 เครื่องเคลือบดินเผายุคก่อนประวัติศาสตร์	7
ภาพที่ 3 เครื่องปั้นดินเผาสมัย ทวาราวดี	7
ภาพที่ 4 เครื่องปั้นดินเผาสมัยศรีวิชัย	8
ภาพที่ 5 ลักษณะรูปแบบภาชนะดินเผาสมัยลพบุรี	8
ภาพที่ 6 เครื่องปั้นดินเผาสมัยลพบุรีหรือเครื่องปั้นดินเผาเขมร	9
ภาพที่ 7 ลักษณะรูปแบบภาชนะเครื่องเคลือบดินเผาสมัยสุโขทัย.	10
ภาพที่ 8 ลักษณะเครื่องสังคโลกพบที่ประเทศอินโดนีเซีย	11
ภาพที่ 9 ลักษณะเครื่องปั้นดินเผา สันนิษฐานว่าเป็นเครื่องถ้วยเคลือบ	11
ภาพที่ 10 ลักษณะเครื่องถ้วยล้านนา จากเตาเวียงกาหลง	12
ภาพที่ 11 ลักษณะเครื่องปั้นดินเผาสมัยอยุธยา	12
ภาพที่ 12 ลักษณะเครื่องถ้วยเบญจรงค์สมัยอยุธยา	12
ภาพที่ 13 ลักษณะเครื่องถ้วยเบญจรงค์ลายน้ำทองสมัยอยุธยา	13
ภาพที่ 14 ลักษณะเครื่องถ้วยเบญจรงค์ลายน้ำทองสมัยอยุธยา	14
ภาพที่ 15 ลักษณะเครื่องถ้วยเบญจรงค์สมัยใหม่	14
ภาพที่ 16 ลักษณะเครื่องเคลือบดินเผาจากประเทศจีน	15
ภาพที่ 17 ลักษณะเครื่องถ้วยเบญจรงค์ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์	15
ภาพที่ 18 การประดิษฐ์คิดค้นรูปทรงเครื่องปั้นดินเผาในยุคสมัยเริ่มต้น	18
ภาพที่ 19 ลักษณะรูปแบบเครื่องปั้นดินเผาสมัยกรีก	18
ภาพที่ 20 รูปแบบเครื่องปั้นดินเผายุคสมัยดัดแปลง ผลงาน ลูซี เอ็ม ลิวิส	19
ภาพที่ 21 ลักษณะการออกแบบยุคการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลกใหม่	19
ภาพที่ 22 ลักษณะผลิตภัณฑ์อลูมินา บอลต์ ในแนวศึกษาทางวิทยาศาสตร์	20
ภาพที่ 23 ชี้นำกลุ่มชุมชนในการสร้างเครื่องปั้นดินเผาให้มีเอกลักษณ์เฉพาะ	27
ภาพที่ 24 สาธิตขั้นตอนการปั้นรูปแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้เทคนิคการขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน	28
ภาพที่ 25 การออกแบบภาพผลิตภัณฑ์โถ่งพื้นบ้าน	30
ภาพที่ 26 การออกแบบภาพผลิตภัณฑ์กระถางพื้นบ้าน	31
ภาพที่ 27 การออกแบบภาพผลิตภัณฑ์โถมีฝา	32
ภาพที่ 28 การออกแบบภาพผลิตภัณฑ์รูปทรงอิสระ	33
ภาพที่ 29 ผลงานการปั้นรูปทรงพื้นฐานประเภท โถ่ง กระถาง และโถ	34

ภาพที่ 30 การคัดเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์เบื้องต้นเพื่อกำหนดรูปแบบที่ต้องการ	35
ภาพที่ 31 ผลงานเครื่องปั้นดินเผาทั้งก่อนเผาและหลังเผา	36
ภาพที่ 32 การคัดเลือกรูปแบบและกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ	37

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

นับแต่ได้เกิดอุทกภัยในเขตพื้นที่ภาคกลางประมาณปี.ศ.2549 ที่ผ่านมามีมูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ยามยากสภาอากาศไทย ร่วมกับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส) ได้เข้ามาสนับสนุน นำแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง มาช่วยลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในครอบครัว เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ กิจกรรมผลิตอาหารรับประทานในครัวเรือน ณ ตำบลบางคู้ อำเภотаวัง จังหวัดลพบุรี เน้นการแก้ไขปัญหาเชิงรุกในครัวเรือนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ได้ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน ทำให้คุณภาพชีวิตประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้นกว่าเดิม ในอดีตมีชุมชนหนึ่งคือ ชุมชนบ้านหม้อ ซึ่งเป็นหนึ่งในตำบลบางคู้ อำเภотаวัง จังหวัดลพบุรี “บ้านหม้อ” เป็นชื่อที่ได้มาจากภูมิปัญญาดั้งเดิมของคนบ้านหม้อแต่กาลก่อน เป็นชุมชนคนปั้นหม้อ เครื่องใช้ในครัวเรือน คือ ไห ถ้วย ชาม เป็นเครื่องดินเผา ซึ่งมีหลักฐานยืนยันการขุดพบเครื่องปั้นดินเผาเป็นจำนวนมากในหมู่บ้าน จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน บ้านหม้อ หมู่ที่ 13 ซึ่งเป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลบางคู้ อำเภотаวัง จังหวัดลพบุรี

สืบเนื่องจากการประชุม คลินิกเทคโนโลยีเครือข่ายมหาวิทยาลัย เมื่อเดือนพฤษภาคม 2559 โดยมีผู้นำชุมชนระดับ องค์การบริหารส่วนตำบลบางคู้ อำเภотаวัง จังหวัดลพบุรี ได้ติดต่อประสานงานและเข้าพบหารือถึงความประสงค์ เข้าพบผู้วิจัย เพื่อขอรับความช่วยเหลือและคำแนะนำ ในการวางแผนการให้ข้อมูล การให้คำปรึกษา และการไปเป็นวิทยากรเพื่อริเริ่มให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางคู้ได้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการสร้างกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้าน โดยตั้งเป้าหมายว่าภายในปีงบประมาณ 2560 โดยโครงการดังกล่าว จะเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2560 เป็นต้นไป

องค์การบริหารส่วนตำบลบางคู้ ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่ดูแลท้องถิ่นเป็นหลัก ได้ริเริ่มกิจกรรมจัดตั้งเป็นศูนย์หรือแหล่งเรียนรู้ศึกษาเรียนรู้ภายในหน่วยงาน อาทิเช่น การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ พืชผลเกษตรทางเลือก และการเพาะเห็ด เป็นต้น การริเริ่มจัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านครั้งนี้ เนื่องจากมีชาวบ้านที่มีอาชีพเป็นช่างปั้นชิ้นงานเป็นรูปแบบงานปั้นต่างๆอยู่ในชุมชนและทางอบต.บางคู้ได้เรียกใช้บริการด้านงานปั้นต่างๆพอสมควรจึงเกิดความคิดที่จะได้จัดตั้งกลุ่มงานเป็นแหล่งเรียนรู้ขึ้นในหน่วยงานขึ้น โดยมีร่องรอยการสร้างสรรค์ชิ้นงานทางเครื่องปั้นดินเผาและงานปูนปั้นที่สามารถนำมาต่อยอดริเริ่มการทำเครื่องปั้นดินเผาแนวทางมีเอกลักษณ์พื้นบ้านให้พัฒนาเพิ่มพูนความรู้กิจกรรมหนึ่งได้เป็นอย่างดี

คณะผู้วิจัยจึงสนใจ เพื่อร่วมพัฒนาและสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาได้เป็นสินค้าของชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและสามารถพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนสร้างอาชีพสร้างรายได้ในอนาคตต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อออกแบบสร้างรูปทรงงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านให้เป็นสินค้าในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. โอง่งพื้นบ้านขนาดกลาง จำนวน 1 รูปแบบ
2. กระถางขนาดกลาง จำนวน 1 รูปแบบ
3. โถมีฝา จำนวน 1 รูปแบบ
4. รูปทรงอิสระ จำนวน 1 รูปแบบ

1.4 ทฤษฎี สมมุติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

[แสดงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสมมุติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวความคิดโดยแสวงหาเหตุผลที่น่าจะเป็นไปได้จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัยแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นสมมุติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย]

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลบางคู ได้มีสินค้าหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนจำนวน 4 รูปแบบ
2. เกิดแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญคือกลุ่มหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านชุมชนบางคูขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ชุมชนอื่นได้
3. มีสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อจำหน่ายและสามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้

1.6 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

- 16.1 รวบรวมข้อมูลจากผลการวิจัย
- 16.2 จัดกิจกรรมอบรมเชิงวิชาการเพื่อถ่ายทอดความรู้จากผลการวิจัย เพื่อเผยแพร่ให้แก่ราษฎรในชุมชนและราษฎรในชุมชนใกล้เคียง จำนวน 2 ครั้ง
- 16.3 นำข้อมูลจากผลการวิจัยเผยแพร่สู่สาธารณะ
 - โดยใช้วิทยุชุมชน
 - โดยใช้แผ่นพับ ส่งไปตามสถานศึกษาใกล้เคียง

17. ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

ตุลาคม 2559 – กันยายน 2560

18. ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย

18.1 ชุดอุปกรณ์และเครื่องมือพื้นฐานในการปั่น เช่น แป้นหมุนด้วยมือ และแป้นหมุนไฟฟ้า (ยืมแขนงวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี)

18.2 วัสดุเคมีภัณฑ์ที่ใช้ทำน้ำเคลือบ

18.3 ชั้นวางผลิตภัณฑ์

18.4 โต๊ะวางผลิตภัณฑ์

16. งบประมาณของโครงการวิจัย

รายการ	จำนวนเงิน
1. ค่าตอบแทน(เช่น ค่าอาหารทำการนอกเวลา ค่าตอบแทนผู้ปฏิบัติงานให้ราชการ ค่าเบี้ยประชุมกรรมการ ฯลฯ)	4,000
2. ค่าใช้สอย เช่น 1) ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก ค่าพาหนะ 2) ค่าซ่อมแซมยานพาหนะและขนส่ง 3) ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์ 4) ค่าจ้างเหมาบริการ 5) ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม 6) ค่ารับรองและพิธีการ 7) ค่าเงินประกันสังคม 8) ค่าใช้สอยอื่น ๆ ฯลฯ	6,000
3. ค่าวัสดุ เช่น 1) วัสดุสำนักงาน	6,000

2) วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 3) วัสดุไฟฟ้าและวิทยุ 4) วัสดุโฆษณาและเผยแพร่ 5) วัสดุหนังสือ วารสารและตำรา 6) วัสดุคอมพิวเตอร์	3,000
7) วัสดุอื่น ๆ -ดินเหนียวต้นแบบ -ปูนปลาสเตอร์ - สีและเคลือบ ฯลฯ	10,000
4. ค่าสาธารณูปโภค เช่น 1) ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าโทรศัพท์ ค่าไปรษณีย์ 2) ค่าบริการด้านสื่อสารและโทรคมนาคม	1,000
รวมงบประมาณที่เสนอขอ	30,000

17. ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

17.1 ราษฎรเกิดการรวมกลุ่มและนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งมีการบริหารจัดการที่มาจากความร่วมมือร่วม ส่งผลให้เกิดการรัก ห่วงแหน สืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นมรดกของท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

17.2 ราษฎรในชุมชนได้รับการฝึกฝนให้ป็นช่างฝีมือต้นแบบในการผลิตสินค้าหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

17.3 ได้รูปแบบใหม่ของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความโดดเด่นและประณีตสวยงาม

บทที่ 2

เอกสารวิจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2.1 ประวัติความเป็นมาเครื่องปั้นดินเผา

เครื่องปั้นดินเผา ได้รับการบันทึกเป็นข้อมูลเพื่อใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีต เริ่มตั้งแต่มนุษย์ยุคแรกได้ค้นพบและรู้จักการนำดินเหนียวมาปั้นเป็นรูปภาชนะและเครื่องใช้ต่าง ๆ มนุษย์ยุคแรกได้สังเกตลักษณะของดินจากกองไฟที่ใช้ประกอบอาหาร พบว่าดินมีความแข็งแรงและทนความร้อนได้ดี จึงได้นำดินมาพอกและห่อหุ้มอาหาร เพื่อให้อาหารสุกโดยไม่ให้อาหารถูกไฟเผาไหม้โดยตรง ต่อมาเกิดการวิวัฒนาการขึ้นโดยรู้จักนำดินมาปั้นเป็นภาชนะดินเผาเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น หม้อ โอ่ง ไห ภาชนะใส่อาหารและข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น จากร่องรอยและหลักฐานเกี่ยวกับภาชนะดินเผาตามแหล่งต่าง ๆ จะเห็นได้ว่ามีลวดลายเชือกสาน รอยปีบ กัด ของนิ้วมือและรอยขีดลวดลายต่าง ๆ ช่วยให้ผู้ค้นพบสันนิษฐานได้ว่าภาชนะดินเผาที่ค้นพบจากแหล่งต่าง ๆ นั้นสามารถอธิบายถึงประวัติความเป็นมา ความเชื่อ พิธีกรรม สังคม ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ยุคนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังภาชนะดินเผาที่ค้นพบจากประเทศแถบเอเชีย ยุโรป อเมริกา และแหล่งในโบราณคดีต่าง ๆ เป็นต้น (ทิริญ เกิดศิริ, 2549)

2.2 ความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาไทย

เครื่องปั้นดินเผาหรือภาชนะดินเผาเกิดขึ้นจากความจำเป็นของมนุษย์ในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่ออำนวยความสะดวก เช่น นำภาชนะดินเผาใส่อาหารและนำมาประดิษฐ์วัสดุเป็นที่พักอาศัย เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นความจำเป็นพื้นฐานเบื้องต้น จากนั้นต่อมามนุษย์ได้พัฒนาการทำเครื่องปั้นดินเผาได้หลากหลายประเภทเพื่อใช้สอย และตอบสนองความต้องการมากขึ้น จึงผลิตเครื่องปั้นดินเผาเป็นประเภทต่าง ๆ เช่น เครื่องสุสานและกระเบื้อง เครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร และวัสดุทนไฟ ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์นี้ใช้ในห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ดังที่ ทวี พรหมพฤกษ์ (2523, หน้า 9 – 13) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาไว้ว่า เครื่องปั้นดินเผาเกิดจากความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ในสมัยแรก ๆ นำมาทำเป็นภาชนะใส่อาหาร น้ำ และสิ่งก่อสร้าง ต่อมาเมื่อมนุษย์เรามีความเจริญมากขึ้น ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง จึงเกิดผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาขึ้นหลายชนิดหลายประเภท ตามที่พบเห็นได้ในปัจจุบัน

การทำเครื่องปั้นดินเผาในยุคแรก ได้สันนิษฐานประมาณอยู่ในราว 1500 ปี B.C. ก่อนคริสตกาล จากการศึกษาค้นคว้าได้ค้นพบหลักฐานผลิตภัณฑ์ประเภทอิฐที่ใช้ในการก่อสร้างยุคสมัยโบราณขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศบาบิโลเนีย ประเทศอัสซีเรีย อียิปต์ และประเทศแถบเอเชีย ซึ่งถือเป็นหลักฐานยืนยันให้เห็น

ความเจริญทางอารยธรรม วัฒนธรรมของชนชาติต่าง ๆ ในสมัยโบราณได้เป็นอย่างดี ผลิตภัณฑ์ทางเครื่องปั้นดินเผาที่นำมาใช้ในการก่อสร้าง เรียกว่า เทอราคอตต้า(Tera - cotta) มีลักษณะเนื้อหยาบ มีความแข็งแกร่งมีทั้งชนิดเคลือบ ไม่เคลือบ สำหรับทางประเทศอียิปต์ได้ค้นพบการทำแก้ว (Glass) โดยบังเอิญเป็นครั้งแรก ต่อมาประเทศแถบเอเชียได้ค้นพบหลักฐานพอจะยืนยันได้ว่า มนุษย์ในแถบนี้มีการพัฒนาในการทำเครื่องปั้นดินเผามาก่อนเช่นกัน และได้้นำดินแดง ดินดำ และดินขาว มาช่วยในการตกแต่งผลิตภัณฑ์ให้เกิดความสวยงาม โดยเฉพาะประเทศจีนได้มีการพัฒนาการทำเครื่องปั้นดินเผาจนสมควรตามประวัติศาสตร์ของชนชาติจีนเริ่มต้นตรงกับในสมัยของราชวงศ์ฮั่น (Hun dynasty 206 BC. - 200 AD) ถือว่าเป็นยุคแรกเริ่มของชนชาติจีน มีการพัฒนาและความเจริญก้าวหน้ามาก มีกรรมวิธีการผลิตด้านเทคนิคต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาในสมัยตอนต้นของจีนเป็นแบบชนิดไม่เคลือบ ต่อมาช่วงตอนปลายมีการเคลือบเกิดขึ้น เช่น ชนิดเคลือบตะกั่ว (Lead glazed) เคลือบด่าง (Alkaline glazed) ใช้อุณหภูมิการเผาไม่สูงมากนัก

สรุปได้ว่า ความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาที่กล่าวมาแล้วนั้นมีความเป็นมาตั้งแต่ราว 1500 ปี ก่อนคริสตกาล ซึ่งจากหลักฐานข้อมูลดังกล่าวค้นพบได้ว่า มีความเป็นมาจากความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ จากนั้นได้มีการพัฒนารูปแบบการผลิตจากงานหัตถกรรมในครัวเรือน มาสู่การผลิตในระบบอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยผลิตขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยสำหรับผู้บริโภค โดยส่วนใหญ่มีการสร้างเป็นโรงงานอุตสาหกรรม ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาคือความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผา มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ดังจะได้อธิบายถึงความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาจากแหล่งต่าง ๆ ที่สามารถนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาในลำดับต่อไป (ทริธู เกิดศิริ,2549)

2.3 ประวัติความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาในประเทศไทย

จากหลักฐานการค้นพบเครื่องปั้นดินเผาในประเทศไทยซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์ จากหลักฐานร่องรอยการค้นพบชิ้นส่วนของซากเครื่องปั้นดินเผาตามแหล่งต่าง ๆ ในประเทศบ่งบอกถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ยุคก่อนได้เป็นอย่างดี ดังภาพที่ 9.

แจกันบ้านเชียง จ.อุดรธานี แจกันทริภุญไชย จ.ลำพูน

หม้อสามขา จ.กาญจนบุรี ไหสี่หู จ.สิงห์บุรี

ภาพที่ : 1 ลักษณะเครื่องปั้นดินเผาโบราณที่พบในประเทศไทย

ที่มา : (จอห์น ซอร์ว,ม.ป.ป., หน้า 11,49,89)

ความเป็นมาของเครื่องปั้นดินเผาในประเทศไทยสามารถแบ่งออกเป็นยุคต่างๆได้ดังที่ จีระพันธ์ สมประสงค์ (2532, หน้า 170 – 178) ได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

2.3.1 ยุคก่อนประวัติศาสตร์ (ราว 157 ปีก่อนพุทธศักราช – พ.ศ. 322) เมื่อปี พ.ศ. 2510 กรมศิลปากรได้สำรวจพบว่าเครื่องปั้นดินเผายุคก่อนประวัติศาสตร์ที่หมู่บ้าน “บ้านเชียง” ต.บ้านเชียง อ.หนองหาน จ.อุดรธานี ลักษณะเครื่องปั้นดินเผาที่ค้นพบเป็นเครื่องเคลือบดินเผาที่ใช้เนื้อดินจากท้องถิ่นนั้นขึ้นรูปด้วยมือและการใช้แบบหมุนกลม จากนั้นเขียนลวดลายตกแต่งด้วยเนื้อดินสีแดง เป็นรูป ก้านขด รูปเรขาคณิตและลักษณะท่าทางของสัตว์ เชื่อกันว่าทำขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรมมากกว่าใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังค้นพบเครื่องมือ เครื่องประดับที่ทำด้วยสำริด ลูกปัดดินเผา โคร่งกระดูกของชายและหญิงอีกจำนวนมาก จนเรียกดินแดนแห่งนี้ว่า “วัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียง”

บ้านเชียง

บ้านเชียง

ภาพที่ : 2 เครื่องเคลือบดินเผายุคก่อนประวัติศาสตร์

ที่มา: (จอห์น ซอร์,ม.ป.ป.,หน้า 11)

2.3.2 ยุคประวัติศาสตร์ การทำเครื่องปั้นดินเผายุคประวัติศาสตร์ สามารถแบ่งออกได้เป็นสมัยต่างๆ ดังนี้

1) สมัยทวารวดี (ราวศตวรรษที่ 11 – 16) เครื่องเคลือบดินเผาสมัยนี้เป็นงานเผาด้วยอุณหภูมิต่ำ ประเภทถ้วย ชาม และกาน้ำ ตกแต่งด้วยลวดลายแบบอินเดีย เป็นลายข้างรอบไหล่ภาชนะ ดังกล่าวค้นพบมากที่ภาคกลาง เช่น อำเภอรอthes จ.สุพรรณบุรี อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี และ จ.นครปฐม เป็นต้น

ภาพที่ : 3 เครื่องปั้นดินเผาสมัย ทวารวดี

ที่มา : (บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย,2528 ,หน้า 54-55)

2) สมัยศรีวิชัย (ราวพุทธศตวรรษที่ 14) เครื่องปั้นดินเผาสมัยนี้ลักษณะภาชนะมักเป็นแบบ “คนที” (Kendi) เนื้อดินปั้นละเอียดสีขาว มักไม่เคลือบ ค้นพบมากที่จังหวัดสงขลา มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 14 -16 ร่วมสมัยเครื่องถ้วยฉางไป (Ching-pai) ในสมัยราชวงศ์ซ่ง (Chong) (พ.ศ.1503 – 1822)

ภาพที่ :4 เครื่องปั้นดินเผาสมัยศรีวิชัย

ที่มา : (จอห์น ซอร์, ม.ป.ป., หน้า 17)

ภาพที่ 5 ลักษณะรูปแบบภาชนะดินเผาสมัยลพบุรี

ที่มา (ศักดิ์ชัย เกียรติดิโนคินทร์, 2537, หน้า 32)

- 2.3 สมัยลพบุรี (ราวศตวรรษที่ 15 – 19) เครื่องปั้นดินเผาสมัยนี้มักเรียกกันโดยทั่วไปว่า “เครื่องถ้วยหอม” เนื่องจากค้นพบตามแหล่งโบราณสถาน ทุ่งนาในประเทศกัมพูชาและภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือของไทยมีลักษณะเคลือบโดยใช้สีดำเป็นส่วนใหญ่ เครื่องถ้วยหอมแบ่งออกได้ 5 ลักษณะดังนี้ คือ

2.3.1 กุเลน (ราว พ.ศ. 1422) เป็นเครื่องถ้วยเนื้อดินปั้นสีเหลือง น้ำเคลือบใสสีเขียวอ่อน

2.3.2 สีเดอแวง (ราว พ.ศ. 1443 – 1693) เป็นภาชนะประเภทแจกันและโอ่ง เนื้อดินปั้นเผาติดสีม่วงแดง ไม่นิยมเคลือบน้ำเคลือบ

2.3.3 ปापวน (ราว พ.ศ. 1593 – 1611) เป็นภาชนะประเภทแจกันนิยมเคลือบ 2 สี ส่วนล่างมักเคลือบสีน้ำตาลเข้ม ส่วนบนไหล่ภาชนะจนถึงปากภาชนะจะเคลือบอีกสีหนึ่ง แจกันแบบปาปวนผลิตสืบทอดกันมาจนถึงสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 6 ต่างกันที่เนื้อดินและสีเคลือบที่มีทั้งประเภทสองสี และสีเดียว เช่นสีเขียวมะกอก สีน้ำตาล เป็นต้น

2.3.4 แบบนครวัด (ราว พ.ศ. 1653 – 1720) รูปแบบภาชนะมีหลากหลายประเภท เช่น กระปุก ไห แจกัน ถ้วย ชาม มักนิยมเคลือบสีน้ำตาลอ่อนเลียนแบบสีทอง และสีดำ ตกแต่งลวดลายด้วยการขีด และพิมพ์ลาย บริเวณที่ไม่เคลือบจะตกแต่งด้วยการทาน้ำดิน (Slip) สีน้ำตาล

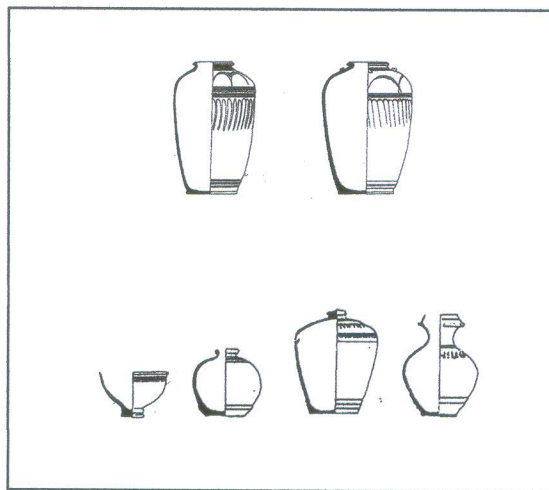
2.3.5 บายน ราว พ.ศ. 1720 - 1893 รูปแบบภาชนะมักมีขนาดใหญ่ เช่น ไห เนื้อดินปั้นหนาและหนัก นิยมเผาเคลือบและขูดลายตกแต่งตามไหล่ภาชนะ

ภาพที่ 6 เครื่องปั้นดินเผาสมัยลพบุรีหรือเครื่องปั้นดินเผาเขมร
ที่มา(จอห์น ซอร์,ม.ป.ป. ,หน้า 21)

2.4 สมัยสุโขทัย (ราวพุทธศตวรรษที่ 18 – 19) เครื่องปั้นดินเผาสมัยนี้มีการค้นพบเป็นจำนวนมากทั้งที่เป็นเครื่องถ้วยของไทย และต่างประเทศ เช่น จีน และเวียดนาม

จากหลักฐานที่ค้นพบ สรุปได้ว่าเครื่องปั้นดินเผาสมัยสุโขทัยนั้นมีการทำได้หลายประเภทหลายรูปแบบทั้งชนิดลักษณะพื้นผิวเนื้อหยาบ รูปทรงกลมมีความหนา และชนิดที่มีรูปทรงจากการใช้ทักษะฝีมือด้วยความประณีต สวยงาม รวมทั้งการใช้เทคนิควิธีการตกแต่งพื้นผิวลวดลายที่แตกต่างกันออกไปแสดงถึงการรับแนวคิดและอิทธิพลสืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนานระหว่างรอยต่อของยุคสมัยต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี จากข้อสันนิษฐานดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นถึงร่องรอยลักษณะรูปแบบของภาชนะเครื่องปั้นดินเผาที่มีความเกี่ยวพันใกล้เคียงกันมาก ทั้งชนิดมีการเคลือบเฉพาะส่วนบนและปล่อยส่วนล่างและชนิดที่ไม่มีการเคลือบทั้งใบ เป็นต้น

ภาชนะแบบนครวัด

ภาพที่ 7 ลักษณะรูปแบบภาชนะเครื่องเคลือบดินเผาสมัยสุโขทัย
ที่มา (ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์, 2537, หน้า 34)

เครื่องเคลือบดินเผาสมัยสุโขทัยยังสามารถแบ่งประเภทตามสถานที่ที่ผลิตได้ดังต่อไปนี้

2.4.1 เครื่องสังคโลก (ราวปี พ.ศ. 1837) เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่มีชื่อเสียงของไทยลักษณะรูปทรงและลวดลายคล้ายเครื่องถ้วยชามของจีน ปลายสมัยราชวงศ์ซ่ง (พ.ศ. 1503 - 1820) สันนิษฐานว่าเดิมเป็นฝีมือช่างชาวจีนนำมาเผยแพร่ในสมัยสุโขทัย ต่อมาช่างไทยจึงเริ่มลงมือ ผลิตเอง โดยการสร้างเตาเผาเครื่องสังคโลกขึ้นที่เมืองชะเลียงเรียกว่า เตาทุเรียง (เข้าใจว่ามาจาก คำว่าฟูเหลียง) ผลิต จาน ชาม ลายปลา ที่เมืองสวรรคโลก มีการสร้างเตาปายาง เตาเกาะน้อย ผลิตเครื่องสังคโลกแบบเซลาดอน (Celadon) สีเขียวไข่กา และที่เวียงกาหลง จ.เชียงราย มีการสร้างเตาเวียงกาหลงผลิตเครื่องสังคโลกด้วยเช่นกัน ต่อมาราว พ.ศ. 1921 สุโขทัยตกอยู่ในภาวะสงครามจึงเลิกทำไปในที่สุดลักษณะเครื่องสังคโลกของไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) เครื่องเคลือบสีเขียวไข่กา (Celadon) เป็นเครื่องสังคโลกที่มีชื่อเสียงมากของไทย ลักษณะเป็นถ้วย ชาม และตุ๊กตา นิยมแกะลายและเคลือบใสทับน้ำเคลือบ มักเป็น สีเขียว สีเขียวปนเทา และสีเขียวปนน้ำตาล เป็นต้น

2) เครื่องเคลือบทึบเขียนลวดลาย (Opaque glaze) เป็นเครื่องสังคโลกไทยที่สันนิษฐานว่า ช่างปั้นไทยทำขึ้นก่อนที่จะมีการทำเครื่องเคลือบสีเขียวไข่กา ลักษณะผลิตภัณฑ์เป็น ผอบ จานใหญ่ โถทรงกลมหรือโถมีขา เคลือบด้วยสีขาว หรือเคลือบสีขาวเขียนลายสีน้ำตาลทอง เป็นต้นดังภาพที่

ภาพที่ 8 ลักษณะเครื่องสังคโลกพบที่ประเทศอินโดนีเซีย
ที่มา(จอห์น ซอร์,ม.ป.ป. , หน้า 35)

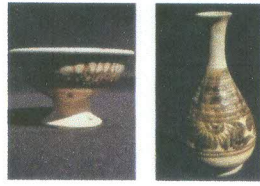
2.4.2 เครื่องถ้วยเซลียง เป็นเครื่องปั้นดินเผาที่มีลักษณะคล้ายเครื่องปั้นดินเผาสุวรรณภูมิ ผลิตภัณฑ์มักเป็นพวกกระปุก ไห ขวด รูปคน และสัตว์มีลักษณะเด่นคือน้ำเคลือบสีน้ำตาลไหม้ และเคลือบไม่ตลอดถึงกันจัดเป็นเครื่องเคลือบดินเผาประเภทสโตนแวร์

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (ราวพุทธศตวรรษที่ 15) ได้ค้นพบหลักฐานเพิ่มเติมคือ ในยุคสมัยนี้ได้มีการทำเตาเผาเพื่อใช้บรรจุสำหรับเผาภาชนะดินเผาประเภทที่มีความบางและใช้เผาไฟสูง ทำให้เนื้อดินแข็งแกร่งขึ้น ดังนั้นจึงเรียกเตาเผาชนิดนี้ว่า เตาเซลียง สันนิษฐานได้ว่า ช่วงระยะเวลาหนึ่ง เทคนิคและวิธีการเคลือบภาชนะเครื่องปั้นดินเผาคงได้รับอิทธิพลและการถ่ายทอดเทคนิคการเคลือบจากช่างชาวเขมร ซึ่งภาชนะเครื่องปั้นดินเผาเหล่านี้จึงได้รับการขนานนามว่า “เครื่องถ้วยเซลียง”

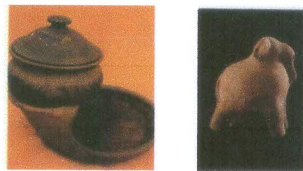
ภาพที่ 9 ลักษณะเครื่องปั้นดินเผา สันนิษฐานว่าเป็นเครื่องถ้วยเซลียง
ที่มา (จอห์น ซอร์,ม.ป.ป. , หน้า 36)

2.4.3 เครื่องถ้วยล้านนา (ราวพุทธศตวรรษที่ 20) ทำกันมากทางภาคเหนือของไทย เช่นที่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง มีการสร้างเตาเวียงกาหลง อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย บ้านโป่งแดง อ.พาน จ.เชียงราย อ.วังเหนือ จ.ลำปาง ลักษณะผลิตภัณฑ์มีเนื้อดินละเอียดบาง ไม้หนาอย่างเครื่องสังคโลก น้ำเคลือบมักเป็นสีเขียวไขกาเลียนแบบสังคโลก

ภาพที่ 10 ลักษณะเครื่องถ้วยล้านนา จากเตาเวียงกาหลง
ที่มา (จอห์น ซอร์,ม.ป.ป. , หน้า 70)

2.5 สมัยอยุธยา (ราว พ.ศ. 1900 – 2310) สมัยนี้เครื่องสังคโลกยังคงได้รับความนิยมอยู่ในยุคต้นๆ ครั้นชาวจีนเข้ามาทำการค้ากับไทย เครื่องเคลือบดินเผาของจีนกลับได้รับความนิยมมากขึ้น เพราะราคาถูกมีคุณภาพดี จนเครื่องสังคโลกเสื่อมความนิยมลง แต่ยังคงมีทำอยู่บ้างในลักษณะงานพื้นบ้านประเภทเอิร์ทเทินแวร์ (Earthenware) เช่น โอ่ง ไห หม้อข้าว หม้อแกง เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ประเภทชุปเคลือบไม่นิยมทำในสมัยนี้ แต่ใช้วิธีสังให้ช่างชาวจีนเป็นผู้ทำขึ้น โดยใช้ลวดลายแบบไทย

ภาพที่ 11 ลักษณะเครื่องปั้นดินเผาสมัยอยุธยา
ที่มา (จอห์น ซอร์,ม.ป.ป. , หน้า 50)

ผลิตภัณฑ์ชุปเคลือบสมัยอยุธยาจำแนกประเภทได้ ดังนี้

2.5.1 เครื่องถ้วยเบญจรงค์ (ราวพุทธศตวรรษที่ 22 – 24) เป็นเครื่องปั้นดินเผา เขียนตกแต่งลวดลายด้วยการลงยาสีต่าง ๆ ที่นิยมใช้ได้แก่สี ดำ แดง ขาว เขียว (คราม) เหลือง ชาวจีนเรียกถ้วยนี้ว่า อู๋ไฉ่ตัวไฉ่ หรือ ฝาลังไฉ่ นิยมมากในสมัยราชวงศ์มิงตอนปลาย เครื่องถ้วยเบญจรงค์ของไทยสั่งทำที่ จิงเต๋อเจิ้น ใกล้เมืองหลวงของจีน จากมณฑลฝูเจี้ยนและกวางตุ้ง โดยช่างชาวจีนแต่ลวดลายแบบไทย

ภาพที่ 12 ลักษณะเครื่องถ้วยเบญจรงค์สมัยอยุธยา
ที่มา (จอห์น ซอร์,ม.ป.ป. , หน้า 54)

2.5.2 เครื่องถ้วยลายน้ำทอง ราวศตวรรษที่ 23 - 24 เป็นเครื่องปั้นดินเผาเคลือบด้วยวิธีลงยา เช่นเดียวกับเครื่องถ้วยเบญจรงค์ แต่มีลักษณะเด่นที่นิยมลงพื้นภาชนะด้วยสีทองที่ทำจากทองคำไทยสั่งให้ช่างชาวจีนเป็นผู้ผลิต แต่ลวดลายแบบไทยเป็นที่นิยมมากในสมัยราชวงศ์ชิง ราว พ.ศ.2187 - 2454

ภาพที่ : 13 ลักษณะเครื่องถ้วยเบญจรงค์ลายน้ำทองสมัยอยุธยา

ที่มา : (ประสาท วงสกุล , ทองคุณรัตนารัตน์, พล.ท.วิฑูรย์ ยะสวัสดิ์, สุจินต์ พิทักษ์,
และดาวรุ่ง

พรสาธิต , 2538, หน้า 34)

จากหลักฐานที่พบ สรุปได้ว่าเครื่องถ้วยเบญจรงค์และเครื่องถ้วยลายน้ำทอง มีลักษณะการตกแต่งด้วยสีชนิดบนเคลือบ (สุขุมล เล็กสวัสดิ์, 2548, หน้า 54 - 55) โดยใช้สีตั้งแต่ 3 - 8 สี ด้วยกัน คุณค่าของสีมีความสดเข้ม เผาด้วยอุณหภูมิประมาณ 750 - 850° การตกแต่งเขียนลวดลายลงบนภาชนะเครื่องเบญจรงค์เพื่อเน้นความคิดและเกิดความงามของสีที่ใช้ตกแต่งเขียนลาย เครื่องถ้วยเบญจรงค์นิยมใช้เฉพาะในราชสำนักพระราชวงศ์และบรรดาหม่อมขุนนางชั้นสูง สำหรับเครื่องถ้วยลายน้ำทองมีที่มาเช่นเดียวกัน เครื่องถ้วยเบญจรงค์คือการตกแต่งลวดลายลงบนเครื่องเคลือบดินเผาที่ผ่านการเผาเคลือบแล้ว นำมาตกแต่งด้วยลวดลายแต่มีความแตกต่างจากเครื่องถ้วยเบญจรงค์ที่การตกแต่งเขียนลายโดยใช้สีทึบหรือน้ำทองคำบริสุทธิ์เขียนตกแต่งและถาพพื้นลวดลายด้วยสีทองนั่นเอง ทำให้เกิดคุณค่าความงามมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันการทำเครื่องถ้วยเบญจรงค์และเครื่องถ้วยลายน้ำทอง ได้ถูกประดิษฐ์คิดค้นพัฒนาขึ้นมาตามลำดับ ลักษณะรูปทรงและลวดลายได้นำมาเป็นลวดลายประยุกต์สร้างสรรค์และลวดลายได้มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นด้วยการใช้สีบนเคลือบตกแต่งหลายสีและเดินลวดลายเส้นด้าย สีทอง กล่าวคือ ลักษณะการตกแต่งลายของเครื่องถ้วยเบญจรงค์นิยมใช้สีบนเคลือบหลายสีและมีความสดเข้มเป็นหลัก ส่วนลักษณะของเครื่องถ้วยลายน้ำทอง นิยมใช้สีทองเขียนตกแต่งเป็นหลักสำคัญ คุณค่าความงามของเครื่องถ้วยทั้งสองชนิดนี้ถือเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยที่ได้แสดงถึงการมีคุณค่า ความประณีตงดงามของลวดลายประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ลายเทพนม ลายสิง และลายไทยต่าง ๆ จากฝีมือของช่างไทยที่มีความสามารถด้านทักษะฝีมือการตกแต่งเขียนลวดลาย ได้อย่างน่าภาคภูมิใจ

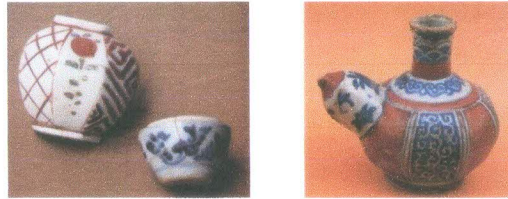
ภาพที่ 14 ประสาท วงสกุล , ทองดุษฎีธนะรัชต์,พล.ท.วิฑูรย์ ยะสวัสดิ์, สุจินต์ พิทักษ์, และดาวรุ่ง
พรสาริต , 2538, หน้า 41)

ภาพที่ : 15 ลักษณะเครื่องถ้วยเบญจรงค์สมัยใหม่
ที่มา : (ทวี พรหมพฤกษ์ ,2532 ,หน้า 8)

2.5.3 เครื่องถ้วยจีน (ราว 2309 ปีก่อน พ.ศ. – พ.ศ. 2454) ในประเทศไทย พบเครื่องถ้วยจีนตามแหล่งโบราณสถานต่าง ๆ มากมาย เช่น เครื่องเคลือบดินเผาแบบ “ฉิงไป” (Ching – pai) แห่งราชวงศ์ซ่งภาคใต้ (พ.ศ.1503 - 1822) เป็นเครื่องถ้วยปอร์สเลน(Porcelain) บางมาก เคลือบด้วยสีน้ำเงิน หรือฟ้าโปร่งใส เครื่องถ้วย “เยอ” (Yueh) เป็นงานเซลาดอน (celadon) ทางราชวงศ์ซ่ง ที่ฟื้นฟูเครื่องถ้วยเยอของราชวงศ์ถัง (พ.ศ. 1161 - 1450) ขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งเป็นเครื่องถ้วยเนื้อดินสีเทาเคลือบด้วยสีเขียวน้ำทะเล และสีเขียวสดใสคล้ายสีเขียวของหยก เครื่องถ้วยสมัยหยวน (พ.ศ. 1822 – 1911) เป็นเครื่องเคลือบแบบฉิงไป ที่พัฒนารูปทรงให้ดูแข็งแรงขึ้น เนื้อดินสีขาวหม่น เเผาเคลือบแบบปอร์สเลนน้ำหนักค่อนข้างมาก เขียนลายสีน้ำเงินเคลือบใส เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เครื่องถ้วย “ชูฟู” (Shu - fu) และยังพบชามอ่างใบใหญ่แบบ Famille rose สมัยราชวงศ์ชิง (พ.ศ.2177 - 2454) เขียนลวดลายด้วยกลุ่มสีแดงหรือชมพูบนพื้นสีทอง นอกจากนี้ยังพบเครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์หมิง (พ.ศ.1911 - 2187) ที่สืบทอดกรรมวิธีแบบเครื่องถ้วยฉิงไปและชูฟูด้วยการเขียนลายสีน้ำเงินเคลือบใส แต่มีการทำภาชนะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนเป็นแบบชาวล้าน เคลือบใสสีชมพูอ่อนและเหลืองอ่อน ขึ้นรูปด้วยแป้นหมุนและหล่อพิมพ์ ตกแต่งลวดลายด้วยวิธี “อันหัว” นับเป็นเครื่องเคลือบที่มีชื่อเสียงแห่งราชวงศ์หมิง

2.5.4 เครื่องถ้วยอันหนาน (ราวพุทธศตวรรษที่ 6 – 22) เป็นเครื่องถ้วยของชาวเวียดนามที่มีลักษณะคล้ายเครื่องถ้วยจีน แต่แตกต่างกันด้านเนื้อดิน และความประณีตของลวดลาย ภาชนะที่ค้นพบมักเป็นชาม คนที่ตลับใส่ของ เขียนลวดลายสีแดง และหลายสี ในประเทศไทยพบบรรจุอยู่ในเจดีย์ทางภาคเหนือ บริเวณเขื่อนภูมิพล จ.ตาก อ.ฮอด จ.เชียงใหม่ และบริเวณเกาะคราม อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี

ภาพที่ 16 ลักษณะเครื่องเคลือบดินเผาจากประเทศจีน
ที่มา (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2528 ,ม.ป.ป., หน้า 100-101)

2.6 สมัยรัตนโกสินทร์สมัยนี้มีการค้นพบเครื่องปั้นดินเผาที่เน้นการตกแต่งลวดลายที่วิจิตร ประณีต และสวยงาม เช่น ลายดอกพุดตาล ลายก้านขด ลายเทพพนม และ ลายไทยประยุกต์ต่าง ๆ เป็นต้น พบเห็นได้จากภาชนะประเภท จาน ชาม กระโถน และโถที่เน้นการตกแต่งลวดลายต่าง ๆ ด้วยสีที่ สดใส ชัดเจน เช่น เครื่องถ้วยเบญจรงค์ เป็นต้น ซึ่งเครื่องปั้นดินเผาสมัยรัตนโกสินทร์สามารถแบ่งได้เป็น สมัยรัชกาลต่าง ๆ ดังนี้

ภาพที่ 17 ลักษณะเครื่องถ้วยเบญจรงค์ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์
ที่มา (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2528 ,ม.ป.ป., 2528 ,หน้า 119)

2.6.1 สมัยรัชกาลที่ 1 เริ่มฟื้นฟูเครื่องปั้นดินเผา แต่เป็นการสั่งทำจากเมืองจีน โดยให้ ช่างหลวงเขียนตัวอย่างลายไทย และส่งช่างไทยไปควบคุมการเขียนลวดลายให้เหมือนด้วยเครื่องปั้นดินเผาที่ สั่งทำส่วนใหญ่เป็นพวกจาน ชาม โถ กระโถน และถ้วย ลักษณะเป็นลายไทย และเขียนสีบนพื้นถ้วยขาว บ้าง เขียนสีเบญจรงค์บ้าง ตัวอย่างเช่น ชามลายก้านขด เขียนสีบน พื้นถ้วย เช่น เขียนรูปครุฑ ราชสีห์ และเทพพนม ปรากฏว่ามีฝีมือดีกว่าสมัยกรุงศรีอยุธยา

2.6.2 สมัยรัชกาลที่ 2 ฝีมือช่างเขียนไทยพัฒนาขึ้นมา เครื่องถ้วยชามที่สั่งทำจาก ประเทศจีนมีการแก้ไขรูปทรงและลวดลาย ตกแต่งโดยเฉพาะลายประดิษฐ์ใหม่ เช่น ลายดอกกุหลาบ ส่วน ลายแบบจีน เช่น ลายดอกไม้จีน ลายสิงโต นำมาปรับลวดลายเขียนใหม่ให้เข้ากับค่านิยมของคนไทย โดยใช้สีทองเขียนประกอบ

2.6.3 สมัยรัชกาลที่ 3 มีการสั่งของจากต่างประเทศเท่าที่จำเป็น แต่พระองค์ทรง อนุรักษ์ฟื้นฟูเครื่องปั้นดินเผาในประเทศกล่าวคือ ทรงอนุรักษ์งานด้านหัตถกรรม เช่น การทำกระเบื้อง เคลือบมุงหลังคา กระเบื้องเคลือบสีเป็นเครื่องประดับ โดยใช้เตาเผาแบบเตาทุเรียง ซึ่งสร้างที่วัดสระเกศ

2.6.4 สมัยรัชกาลที่ 4 เนื่องจากราชทูตไทยซึ่งไปประเทศจีน เมื่อ พ.ศ.2395 ถูกผู้ร้ายปล้น จึงไม่มีการส่งราชทูตไปประเทศจีนอีก รวมทั้งไม่มีการส่งช่างไทยไปตรวจตราการทำเครื่องเคลือบดินเผา ดังนั้นจึงนิยมสั่งเครื่องลายคราม เครื่องถ้วยชามที่สั่งทำจากจีนจึงเป็นเครื่องลายครามลายจีนเป็นส่วนใหญ่ ลายน้ำทองมีสั่งซื้อจากจีนบ้าง และเขียนแบบลายไทย แต่ลักษณะความประณีตยังไม่ดีเท่าที่ควร

2.6.5 สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นระยะที่เจริญรุ่งเรืองมาก การศึกษาวิชาการได้ขยายตัวอย่างแพร่หลาย เครื่องถ้วยชามที่สั่งเข้ามาค้าขายในเมืองไทย มีทั้งจากจีน ญี่ปุ่น และฝรั่ง ในสมัยนั้นนิยมใช้เครื่องเคลือบดินเผาจากฝรั่งกันมาก สั่งทำเป็นรูปทรงแบบไทย ส่วนเครื่องปั้นดินเผาจากญี่ปุ่นโดยมากเป็นประเภทถ้วยชามและของตกแต่งบ้าน ทั้งนี้เพราะญี่ปุ่นเริ่มทำเลียนแบบของจีนได้ดี ในสมัยนั้นนิยมทำกันเฉพาะการเขียนลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผาเท่านั้น

2.6.6 สมัยรัชกาลที่ 6 ประเทศไทยเริ่มมีโรงงานผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทเนื้อหยาบ เช่น กระจ่าง โอง อ่าง และไห เป็นต้น ซึ่งมีทั้งชนิดเคลือบและไม่มีการเคลือบ

2.6.7 สมัยรัชกาลที่ 7 ปี พ.ศ. 2475 หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐบาลพยายามฟื้นฟูฐานะเศรษฐกิจของชาติ โดยมีการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมากขึ้น เครื่องปั้นดินเผาเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริม จึงมีผู้สนใจทำเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว ในภาคเหนือ ภาคกลาง ผลิตภัณฑ์ที่นิยมผลิต ได้แก่ โอง อ่าง และไห ส่วนผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีก็สามารถผลิตได้บ้าง โดยการสั่งซื้อวัตถุดิบจากต่างประเทศ

2.6.8 สมัยรัชกาลที่ 8 ถึงสมัยรัชกาลที่ 9 การประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา ได้รับการพัฒนาด้านวิชาการและเทคโนโลยีมากขึ้น โดยมีหน่วยงานด้านการให้บริการ ด้านวิชาการและเทคโนโลยีในประเทศไทย ได้แก่ กรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน มีส่วนช่วยเป็นอันมาก ในปี พ.ศ. 2478 กรมวิทยาศาสตร์บริการ ได้เริ่มดำเนินงานเกี่ยวกับเครื่องเคลือบดินเผา ต่อมาในปี พ.ศ. 2479 ได้มีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา โดยการส่งไปรับการฝึกอบรมเพิ่มเติมในต่างประเทศและได้นำกลับมาพัฒนาหน่วยงานดังกล่าวทั้งด้านวิชาการและเทคโนโลยี มีการศึกษาวิจัยถึงคุณภาพของวัตถุดิบ โดยการสำรวจ วิเคราะห์ และทดสอบ วัตถุดิบภายในประเทศ เช่น ดินและหินชนิดต่าง ๆ ที่สามารถนำมาเป็นส่วนผสมทำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา จากการสำรวจและการวิเคราะห์วิจัย พบว่าประเทศไทยมีแหล่งวัตถุดิบที่มีปริมาณและคุณภาพมาก สามารถนำมาทำเครื่องปั้นดินเผาที่มีคุณภาพได้ ทำให้เกิดการลงทุนและสร้างโรงงานเครื่องปั้นดินเผาขึ้น ในปี พ.ศ. 2503 คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้ประกาศให้การสนับสนุนและส่งเสริมการลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2508 ทางสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้สนับสนุนโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผากระเบื้องปูพื้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนที่ 1 และแผนที่ 4 ปัจจุบันอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาได้เจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างมาก มีการตั้งโรงงานเครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่ขึ้นประมาณ 10 โรงงาน ทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งโรงงานขนาดเล็กอีกหลายร้อยโรงงานที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะในจังหวัดลำปาง มีการตั้งโรงงานประมาณ 50 โรงงาน ซึ่งผลิตงานประเภทถ้วย ชาม เครื่องสุขภัณฑ์ เครื่องโลหะเคลือบ

กระเบื้องปูพื้น กระเบื้องประดับ ผนังเครื่องฉนวนไฟฟ้า และอิฐก่อสร้าง ปริมาณการผลิตพอเพียงต่อการใช้ภายใน ประเทศและยังส่งออกขายยังต่างประเทศในปี พ.ศ. 2528 ประมาณ 500 ล้านบาท

สรุปได้ว่าเครื่องปั้นดินเผายุคประวัติศาสตร์ในประเทศไทยที่ค้นพบจากหลักฐานและร่องรอยทางโบราณคดีในสมัยต่าง ๆ นี้ มีการขึ้นรูปด้วยวิธีพื้น ๆ แบบเรียบง่าย ใช้การตกแต่งลวดลายไม่ละเอียดมากนัก เป็นภาพภาชนะเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยในชีวิตประจำวันเป็นหลัก แต่ละสมัยได้มีการวิวัฒนาการและพัฒนาขึ้นตามลำดับ โดยมากสมัยได้รับอิทธิพลมาจาก เครื่องปั้นดินเผาจากประเทศจีน เวียดนาม และเขมร เป็นต้น จึงทำให้รูปแบบการตกแต่งลวดลายต่าง ๆ คล้ายภาชนะเครื่องปั้นดินเผาของประเทศจีน สมัยต่อมาได้มีการพัฒนาให้มีลวดลายวิจิตรบรรจงมากขึ้น โดยมีลักษณะลวดลายเป็นแบบลายไทย เช่น เครื่องเคลือบเบญจรงค์ ซึ่งผู้พบเห็นสามารถบอกได้ว่าเป็นเครื่องเคลือบสมัยใด นับว่าเป็นเอกลักษณ์ของไทยอย่างแท้จริง(ศิริชัย เกิดศิริ,2549)

สรุป

การทำเครื่องปั้นดินเผาได้เริ่มขึ้นครั้งแรก พร้อมๆกับการกำเนิดตามวิวัฒนาการของมนุษย์ยุคแรก ๆ ก็ว่าได้ จากประวัติศาสตร์การศึกษาทางด้านโบราณคดีและทางศิลปวัฒนธรรมของมวลมนุษยชาติทำให้ทราบถึงหรือการค้นพบร่องรอยชาติกำเนิดของมนุษย์แต่ละเผ่าแต่ละชนเชื้อชาติ ที่ได้สัมผัสและสร้างวัสดุเครื่องใช้ไม่สอยรวมทั้งผลิตผลภาชนะดินเผา จากยุคอดีตนับเป็นเวลาหลายหมื่นปี จวบจนถึงยุคปัจจุบัน รากเหง้าความเป็นมาของการทำเครื่องเคลือบดินเผาของมนุษย์ทุกยุคสมัย ความมีศิลปะ ความงดงาม และวัฒนธรรมการดำรงชีวิตตามปกติของมนุษย์ จึงเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ได้เป็นอย่างดี ทำให้ปัจจุบันได้ทราบและศึกษาถึงรากเหง้าต้นตอ ของการริเริ่มสร้างสรรค์ผลิตผลทางศิลปะเครื่องปั้นดินเผาไม่ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ใดก็ตาม เพื่อให้ผู้คนได้เชื่อมโยงถึงการวิวัฒนาการของมนุษย์ เกี่ยวกับการผลิตทำเครื่องปั้นดินเผาได้จนถึงปัจจุบัน

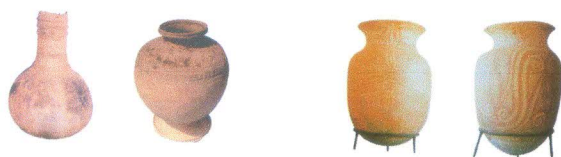
3. พัฒนาการของเครื่องปั้นดินเผา

จุดเริ่มต้นของการประดิษฐ์คิดค้นและสร้างสรรค์ สิ่งของเครื่องใช้สอยของมนุษย์มาจากความต้องการการทดแทนและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีพให้อยู่รอดตามลักษณะสภาพภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมและที่พิกอาศัยภายในครัวเรือน ดังนั้นมูลเหตุจากความต้องการสร้างภาชนะหรือสิ่งของเครื่องใช้เพื่อการดำรงชีพของมนุษย์เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ตั้งแต่ยุคแรก ๆ จนถึงยุคสมัยปัจจุบัน นับได้ว่า มนุษย์มีการพัฒนาการต่อเนื่องกันมากกว่าหลายร้อยหลายพันปีมาแล้ว

จากการพัฒนาการของมนุษย์ได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้ (ประสพ ลีเหมือดภัย, 2543, หน้า 3) เครื่องปั้นดินเผา ได้ถูกมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมาควบคู่กับการวิวัฒนาการของมนุษย์มาโดยตลอด โดยลักษณะการสร้างผลงานเกิดขึ้นจากแนวความคิด มีความบันดาลใจบนพื้นฐานของการใช้ชีวิตแบบพื้น ๆ เรียบง่ายทั่วไป และได้สะท้อนออกมาในรูปของการมีทักษะความชำนาญในการสร้างสรรค์จากลักษณะของธรรมชาติสังคมและสิ่งแวดล้อมได้แสดงถึงความรู้สึกรักคิด ความเป็นเอกภาพ ถือเป็นคติชีวิตและสืบทอดต่อกันมาของกลุ่มมนุษย์ชาตินั้น ๆ

การพัฒนาการของการออกแบบรูปทรงเครื่องเคลือบดินเผา สามารถจัดแบ่งออกเป็น ยุคสมัยต่าง ๆ เป็น 5 ยุคสมัย ดังนี้

1. ยุคสมัยเริ่มต้นลักษณะการทำภาชนะเครื่องปั้นดินเผาในยุคนี้มีลักษณะของรูปทรงเป็นแบบพื้น ๆ ง่าย ๆ ใช้ดินเหนียวตามถิ่นกำเนิดในการปั้นรูปทรง เนื้อดินเหนียวมีลักษณะหยาบ มีความหนาและหนัก จากหลักฐานที่ค้นพบทางโบราณคดี สันนิษฐานว่าการทำภาชนะดินเผายุคสมัยนี้อาจทำขึ้นเพื่อใช้สอยในครัวเรือนเท่านั้น เช่น ถ้วย ชาม หม้อ และไห เป็นต้น มนุษย์ยุคนี้ได้หยุดการเร่ร่อน มีการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ เริ่มประดิษฐ์คิดค้น เครื่องมือ เครื่องใช้สอยต่าง ๆ รวมทั้งการนำดินเหนียวมาปั้นทำเป็นภาชนะใช้สอยด้วย

ภาพที่ 18 การประดิษฐ์คิดค้นรูปทรงเครื่องปั้นดินเผาในยุคสมัยเริ่มต้น
ที่มา (จอห์น ซอร์, 2531, หน้า 616)

2. ยุคสมัยสร้างสมประสบการณ์ หลังจากมนุษย์ผ่านพ้นยุคสมัยเริ่มต้นแล้ว ได้พัฒนาการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ สืบทอดต่อกันมา ได้สร้างรากฐานทางครอบครัวเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีการทำอาชีพหลายประเภท มีช่างฝีมือแต่ละสาขาอาชีพมากขึ้น เช่น อาชีพช่างก่อสร้าง ช่างไม้ ช่างปั้น เป็นต้น ระยะเวลาการสร้างสมประสบการณ์นี้ ได้เกิดการพัฒนาประดิษฐ์คิดค้นว่าสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อประโยชน์ใช้สอยของมนุษย์ โดยเฉพาะการทำเครื่องเคลือบดินเผานั้นได้พัฒนาขึ้นมา จากการทำผลิตปั้นรูปทรงภาชนะดินเผาด้วยมือ ก็คิดประดิษฐ์เครื่องมือง่าย ๆ ในการตกแต่งผลงานเครื่องเคลือบดินเผาให้สวยงาม โดยใช้แป้นหมุนในการปั้นภาชนะทรงกลมประเภทต่าง ๆ เช่น หม้อ ชาม ถ้วย และอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้ช่างปั้นผลิตชิ้นงานได้มากทำงานได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ดังภาพที่ 19

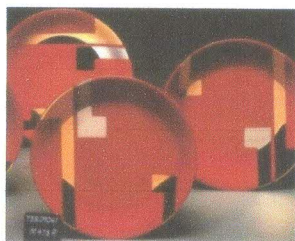
ภาพที่ 19 ลักษณะรูปแบบเครื่องปั้นดินเผาสมัยกรีก
ที่มา (Sporre,D.,1987,p.102-103)

3. ยุคสมัยการประยุกต์ดัดแปลง หลังจากกระแสวิถีการสะสมประสบการณ์ ความชำนาญในการทำสิ่งของ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และเทคนิคการผลิตต่าง ๆ แล้ว พัฒนาการต่อมาระหว่างยุคของกรีกและโรมัน เป็นยุคแห่งความรุ่งเรืองทางด้านศาสนา ปรัชญา และความเชื่อความศรัทธาต่าง ๆ ตามลักษณะสังคมและสภาพแวดล้อม ซึ่งดินแดนแห่งนี้เป็นบ่อเกิดแหล่งอารยธรรมตะวันตก และถือเป็นแบบอย่าง มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการออกแบบอย่างกว้างขวางไปทั่วโลก ผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบดินเผาส่วนใหญ่เน้นรูปทรงกลม ปากกว้าง ก้นแคบ มีการตกแต่งพื้นผิวด้วยลวดลายปูนดำ เน้นความหรูหราประณีตงดงาม ตามแบบฉบับของกรีกที่มีรูปแบบของศิลปะยุคคลาสสิกมีการออกแบบอย่างเป็นระบบ ดังภาพที่ 20

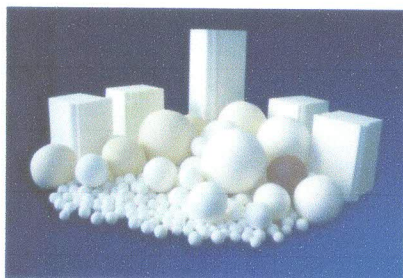
ภาพที่ 20 รูปแบบเครื่องปั่นดินเผา ยุคสมัยดัดแปลง ผลงานของ ลูซี่ เอ็ม ลีวิส
ที่มา (หิริญ เกิดศิริ, 2543, หน้า 34

4. ยุคสมัยสร้างสรรค์ผลงานการออกแบบ ยุคสมัยนี้เกิดขึ้นมาเมื่อ 10 – 20 ปีมานี้ เป็นยุคการแข่งขันด้วยระบบอุตสาหกรรม คือได้นำเอาเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องในการผลิตสินค้าให้ได้จำนวนมาก เกิดการแข่งขันทางธุรกิจอย่างกว้างขวาง เหตุผลที่นำเอาระบบอุตสาหกรรมมาทดแทนงานหัตถกรรม ที่ผลิตได้จำนวนน้อย และมีมาตรฐานต่างกัน หลังจากการผลิตจึงเกิดการพัฒนารูปแบบสินค้าอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย ผู้ประกอบการเห็นคุณค่าความสำคัญของการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบดินเผา มาก มีการเปิดสอนในสถาบันการศึกษามากมาย ทั้งระดับอนุปริญญาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี นับได้ว่าสังคมเกิดการตื่นตัวมากขึ้นในแวดวง การออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบดินเผาดังภาพที่ 21

ภาพที่ 21 ลักษณะการออกแบบยุคการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลกใหม่
ที่มา (McCready, 1995, p. 76)

5. ยุคสมัยการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการผลิตเครื่องเคลือบดินเผาทางวิทยาศาสตร์ มีการค้นคว้าทดลองด้านวิทยาศาสตร์มากขึ้น นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา เกิดโรงงานอุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น เช่น การผลิตอุปกรณ์ที่ใช้ในห้องทดลอง ในด้านการแพทย์ และอุปกรณ์ยานยนต์ต่าง ๆ เป็นต้น นับได้ว่ายุคสมัยนี้มีการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วัสดุที่สามารถทนความร้อนได้สูง ซึ่งอยู่นอกเหนือผลิตภัณฑ์ใช้สอยทั่วไป จึงนับได้ว่ามนุษย์ได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบดินเผาอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้รูปแบบและบทบาทหน้าที่ของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์เปลี่ยนไปจากที่คุ้นเคยบ้างก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาที่ไม่มีการสิ้นสุด ดังภาพที่ 22

ภาพที่ 22 ลักษณะผลิตภัณฑ์อลูมินา บอลล์ ในแนวศึกษาทางวิทยาศาสตร์
ที่มา (PingxiangChemshun Ceramics Co., Ltd ,n.d. p. 11)

จากการพัฒนาการของการออกแบบเครื่องเคลือบดินเผาที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า มนุษย์ทุกยุคทุกสมัยได้เกิดพัฒนาการด้านความคิด การประดิษฐ์ประเภทสิ่งของเครื่องใช้ รวมทั้งผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบดินเผา เพื่อสนองต่อความต้องการของมนุษย์ทั้งสิ้น และเพิ่มความสะดวกสบายเมื่อสังคมมนุษย์ได้ขยายมากขึ้น การประดิษฐ์คิดค้นด้านการออกแบบเครื่องเคลือบดินเผา ก็ถูกพัฒนามากขึ้นไปตามสภาพของสังคมมนุษย์ทุกยุคทุกสมัยเช่นกัน

สรุป

การออกแบบและการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ปัจจุบันมีการศึกษาค้นคว้าให้สินค้าได้มีการพัฒนารูปแบบและให้มีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างมากในระบบอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์ เครื่องปั้นดินเผา โดยเฉพาะเหตุผลทางด้านประโยชน์ใช้สอยเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญ เพื่อหนีรูปแบบที่ซ้ำ และการเอาเปรียบภูมิปัญญาในการลอกเลียนแบบ ที่สามารถพบเห็นทั่วไปตามท้องตลาด ราคาถูก ดังนั้นการแข่งขัน ด้านการสร้างสรรค์ผลงานการออกแบบรูปทรงผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาจึงมีความสำคัญยิ่ง ส่วนใหญ่นิยมให้มีความสำคัญทางด้านประโยชน์ใช้สอย กระแส แฟชั่น และสภาพการณ์ต่างๆตามสภาพแวดล้อมของสังคมนั้นๆเป็นหลัก และเป็นการเพิ่มมูลค่าของตัวผลิตภัณฑ์ ให้โดดเด่น มีความแปลกใหม่ และทันสมัย มีการพัฒนาการด้านการออกแบบให้เป็นระบบตามแนว ความคิด สร้างสรรค์มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากขึ้น บางครั้งการสร้างสรรค์ และการพัฒนารูปแบบสินค้าได้เพิ่มประโยชน์ใช้สอยให้ครอบคลุมหลาย ๆ ด้าน ในผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกัน เหตุผลเพื่อเป็นรูปแบบทางกลยุทธ์เพื่อดึงดูดผู้บริโภคให้หันมาสนใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ได้ตามวัตถุประสงค์และความพึงพอใจ ถึงแม้สินค้านั้นมีราคาแพงก็ตาม การพัฒนาการออกแบบเครื่องเคลือบดินเผาสามารถเพิ่มมูลค่าในตัวผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าในการดำเนินการวิจัยด้านการผลิตทำเครื่องปั้นดินเผาให้เป็นสินค้าในชุมชนกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบางคู อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี ผู้วิจัยและทีมงานได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นจากแหล่งชุมชน เพื่อนำมากำหนดเป้าหมายแนวทางและขอบเขตในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยและทีมงานได้กำหนดขอบเขตขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

- 3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล
- 3.2 กำหนดประเภทและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มชุมชนอบต.บางคู อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี
- 3.4 สร้างเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลให้ห้องปฏิบัติการ
- 3.5 วิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 กำหนดรูปแบบร่วมกับชุมชน
- 3.7 การพัฒนารูปแบบสินค้าเครื่องปั้นดินเผา
- 3.8 แนวทางด้านการตลาด
- 3.9 รายงานความก้าวหน้าและงานวิจัย
- 3.10 จัดทำเอกสาร รายงานฉบับสมบูรณ์

3.1.แหล่งที่มาของข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆทั้งบทความวิชาการหนังสือ ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามของโครงการวิจัยองค์ความรู้เพื่อพัฒนาชุมชน เรื่องการผลิตการผลิตทำเครื่องปั้นดินเผาให้เป็นสินค้าในชุมชน โดยใช้ดินเหนียวท้องถิ่น กรณีศึกษากรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบางคู อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี ทั้งนี้ผู้วิจัยและทีมงานได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

- 1).สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี
- 2).ศึกษาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตออนไลน์
- 3).ศึกษาข้อมูลจากแหล่งชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบางคู อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี
- 4).ศึกษาข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์ในท้องถิ่น

3.2. กำหนดประเภทและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยและทีมงานวิจัยได้กำหนดขอบเขตและแนวทางเพื่อเป็นข้อมูลในการสำรวจและสุ่มตัวอย่างในการทำโครงการวิจัย มีดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มชุมชน อบต.บางคู้ จำนวน 20 คน
- 2) กลุ่มเครื่องครุภัณฑ์และเตาฟืนสำหรับเผางานเครื่องปั้นดินเผา
- 3) กลุ่มวัสดุที่ใช้ในการทดลอง

3.3 สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มชุมชนบ้านดงพลับ

ผู้วิจัยและทีมงานได้สร้างเครื่องมือ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างต้นแบบสินค้าเพื่อใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนารูปทรงต้นแบบของใช้และของที่ระลึกโดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจมีดังต่อไปนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มชุมชนบ้านดงพลับ
- 2) แบบสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มชุมชน

3.4 สร้างเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลให้ห้องปฏิบัติการ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสาร และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามในชุมชน และการทำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาของกลุ่มชุมชน เพื่อกำหนดแผนงานและรูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบสินค้าเครื่องปั้นดินเผา จำนวน 4 แบบ คือ โอ่งพื้นบ้าน กระถาง โถมีฝา สินค้าทั่วไป

3.5 วิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยและทีมงานได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและผลการสัมภาษณ์รวมทั้งแนวทางการคัดเลือกเพื่อกำหนดรูปแบบสินค้าจากผลสำรวจความคิดเห็นของตลาดและชุมชน เพื่อกำหนดค่าสถิติและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างต้นแบบและพัฒนา รูปแบบสินค้าให้ตรงตามความต้องการของตลาดให้มากที่สุด จำนวน 4 รูปแบบ

3.6 กำหนดรูปแบบเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์สินค้า

จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ทางด้านเอกสาร การฝึกอบรม และการวิเคราะห์ข้อมูลสำรวจความต้องการความพึงพอใจของกลุ่มชุมชนบ้านบางคู้ จำนวน 20 คน และนำผลการเลือกแบบในภาพรวมของข้อมูลมาพัฒนาสร้างรูปแบบสินค้า ทั้ง 4 รูปแบบ

3.7. การพัฒนารูปแบบสินค้าเครื่องปั้นดินเผา

ผู้วิจัยและทีมงาน ได้กำหนดรูปแบบสินค้าเครื่องปั้นดินเผาประเภท โอ่ง กระจ่าง โถมีฝาและรูปแบบ อีสระ จำนวน 4 รูปแบบ จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในการฝึกปฏิบัติการของชุมชน และนำมาเป็นแนวทางในการสร้างสินค้าต้นแบบตามขั้นตอนของการผลิตการทำเครื่องปั้นดินเผาที่บ้าน

3.8 สถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

3.8.1 ขั้นตอนการได้รูปแบบของผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1) จัดกิจกรรมประชุมผู้เกี่ยวข้อง (วัด ผู้นำชุมชน ราษฎรในชุมชน หน่วยงานราชการที่สนับสนุน) จำนวน 2 ครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

2) ประชุมระดมความคิดเพื่อทำความเข้าใจและหาข้อสรุปประเด็นปัญหาและสถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับสินค้าชุมชน

3) จัดประชุมเพื่อระดมความคิดและแลกเปลี่ยนความเห็นเพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นรูปแบบที่จะทำการพัฒนาสินค้าชุมชน

3.8.2 ขั้นตอนการทดลองผลิตสินค้าหัตถกรรมชุมชนในท้องปฏิบัติการ โดยการมีส่วนร่วมของราษฎรในชุมชน

-นำรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนที่จะทำการพัฒนาและได้รับการยอมรับจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาทดลองผลิตในท้องปฏิบัติการ จำนวน 5 รูปแบบ โดยมีรายละเอียดของรูปแบบสินค้าที่จะทำการพัฒนาดังนี้

- 1) โอ่งพื้นบ้านขนาดกลาง จำนวน 1 รูปแบบ
- 2) กระจ่างขนาดกลาง จำนวน 1 รูปแบบ
- 3) โถมีฝา จำนวน 1 รูปแบบ
- 4) รูปทรงอีสระ จำนวน 2 รูปแบบ

- สถานที่ที่ใช้ดำเนินการ องค์การบริหารส่วนตำบลบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี

9. แนวทางการตลาด

ผู้วิจัยและทีมงานได้ มีการกระตุ้นและแนะนำกลุ่มชุมชนให้เข้าถึงแหล่งการตลาดซึ่งมีอยู่ทั่วไปในเบื้องต้นได้ออกร้านร่วมแสดงงานนิทรรศการและจำหน่ายในท้องตลาดทั่วไปตามชุมชนระแวกใกล้เคียงและแสวงหาแนวร่วมในพื้นที่ใกล้เคียง อาทิเช่น ตลาดนัดเสาร์อาทิตย์และตลาดนัดประจำชุมชน รวมทั้งงานแสดง

ตามเทศกาลต่างๆของจังหวัดที่จัดขึ้น นับว่าเป็นช่องทางแนวทางออกอีกอย่างหนึ่งที่กลุ่มชุมชนดังกล่าวต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคและการเข้าถึงแหล่งชุมชนให้หลากหลาย

10. รายงานความก้าวหน้าผลงานวิจัย

จัดทำรายงานผลการวิจัยที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้ามีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผลการวิเคราะห์ การกำหนดรูปแบบรูปแบบสินค้า รวมทั้งกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาและนำเสนอผลการวิจัยด้วยการนำเสนอเป็นเอกสารรายงานการวิจัยเป็นระยะ และรูปเล่มรายงานวิจัย

11. จัดทำเอกสารรายงานฉบับสมบูรณ์

ผู้วิจัยและทีมงานวิจัย สามารถส่งเอกสารรายงานฉบับสมบูรณ์จำนวน 3 ฉบับ พร้อมก๊อปปี้ลงแผ่นซีดี จำนวน 3 ชุด ภายในเดือนกันยายน 2560

12. สถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

1. ขั้นตอนการได้รูปแบบของผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.1 จัดกิจกรรมประชุมผู้เกี่ยวข้อง (วัด ผู้นำชุมชน ราษฎรในชุมชน หน่วยงานราชการที่สนับสนุน) จำนวน 2 ครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.2 ประชุมระดมความคิดเพื่อทำความเข้าใจและหาข้อสรุปประเด็นปัญหาและสถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับสินค้าชุมชน

1.3 จัดประชุมเพื่อระดมความคิดและแลกเปลี่ยนความเห็นเพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นรูปแบบที่จะทำการพัฒนาสินค้าชุมชน

2. ขั้นตอนการทดลองผลิตสินค้าหัตถกรรมชุมชนในหองปฏิบัติการ โดยการมีส่วนร่วมของราษฎรในชุมชน

-นำรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนที่จะทำการพัฒนาและได้รับการยอมรับจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาทดลองผลิตในหองปฏิบัติการ จำนวน 5 รูปแบบ โดยมีรายละเอียดของรูปแบบสินค้าที่จะทำการพัฒนาดังนี้

2.1 โองพื้นบ้านขนาดกลาง จำนวน 1 รูปแบบ

2.2 กระจ่างขนาดกลาง จำนวน 1 รูปแบบ

2.3 โถมีฝา จำนวน 1 รูปแบบ

2.4 รูปทรงอิสระ จำนวน 2 รูปแบบ

- สถานที่ที่ใช้ดำเนินการ องค์การบริหารส่วนตำบลบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี

บทที่ 4

ผลและการอภิปรายผล

ในการศึกษาแนวทางการออกแบบสร้างเตาดินเผาชีวมวลสำหรับใช้ประโยชน์ในครัวเรือน การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยและทีมงานได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตของการดำเนินงานวิจัย ให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยและทีมงาน จึงได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยดังนี้

1. แหล่งที่มาของข้อมูลแหล่งที่มาของข้อมูล
2. กำหนดประเภทและกลุ่มตัวอย่าง
3. สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มชุมชนอบต.บางคู้อ.ท่าวัง จ.ลพบุรี
4. สร้างเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลในการฝึกปฏิบัติการ
5. วิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล
6. กำหนดรูปแบบร่วมกับชุมชน
7. การพัฒนารูปแบบสินค้าเครื่องปั้นดินเผา
8. แนวทางด้านการตลาด
9. รายงานความก้าวหน้าและงานวิจัย
10. จัดทำเอกสาร รายงานฉบับสมบูรณ์

1. แหล่งที่มาของข้อมูล

ในการศึกษาข้อมูลและแนวทางในการสร้างรูปแบบสินค้าเครื่องปั้นดินเผา ทั้งด้านการทดลองชนิดของเนื้อดินท้องถิ่น รูปแบบของสินค้าที่ใช้ ของตกแต่งและของที่ระลึก รวมทั้งกระบวนการผลิตทางการทำเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้าน โดยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาข้อมูล ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งดินเหนียวท้องถิ่นที่ต้องการ โดยศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่ค้นพบคือ แหล่งดินเหนียวท้องถิ่นบ้านบางคู้อและเขตรอยต่อถึง จ.สิงห์บุรีมาทำการทดสอบคุณสมบัติในนำมาขึ้นรูปด้วยการปั้นบนแป้นหมุนและการขึ้นรูปทรงอิสระ

1.2 ศึกษาข้อมูลการสร้างและพัฒนารูปแบบของสินค้าในชุมชน ศึกษาข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ตและแหล่งตลาดที่วางจำหน่ายสินค้าเครื่องปั้นดินเผาทั่วไป

1.3 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพลังงานทางเลือก ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่ออินเทอร์เน็ต และแหล่งจำหน่ายสินค้าตามท้องตลาดทั่วไป

1.4ศึกษาข้อมูลทางด้านกระบวนการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ดังนี้

1.4.1การสร้างเตาดินเผาต้นแบบ

1.4.2การพัฒนารูปแบบสินค้าของชุมชน

1.4.3การเตรียมดินและการเตรียมวัตถุดิบ

1.4.4การตกแต่งและคัดเลือกผลิตภัณฑ์

1.4.4การเผาผลิตภัณฑ์

2. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยและทีมงานวิจัยได้กำหนดเพื่อให้เป็นข้อมูลในการสำรวจลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำโครงการวิจัย มีดังต่อไปนี้ คือ กลุ่มชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบางคู จำนวน 20 คน

3. สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มชุมชนบ้านดงพลับ ครั้งที่ 1

ผู้วิจัยและทีมงานวิจัยได้สร้างเครื่องมือ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสินค้าเครื่องปั้นดินเผาในชุมชน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจภาคสนาม มีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการของชุมชนที่มีผลต่อการสร้างสินค้าเครื่องปั้นดินเผาท้องถิ่น ของกลุ่มชุมชนบ้านบางคู อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี

แสดงตอนที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
1.เพศ		
ชาย	12	
หญิง	8	
2.อายุ		
อายุต่ำกว่า 20 ปี		
21-30 ปี	2	2
31-40ปี	5	5
41-50 ปี	6	6
51 ปีขึ้นไป	7	7
3. ระดับการศึกษา	100	100
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย		
4. อาชีพ		
ทำไร่-ทำสวน	70	70
รับจ้างทั่วไป	30	30
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	100	100
4,500-10,000 บาท		

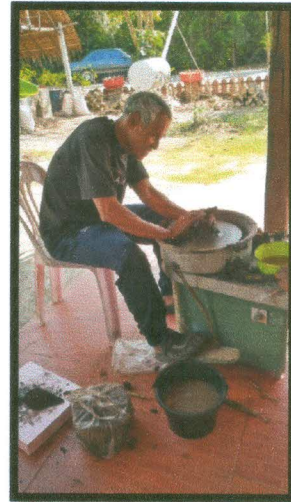
จากตารางที่1 พบว่าชุมชนกลุ่มเป้าหมายได้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานทั่วไปเกี่ยวกับเพศส่วนใหญ่มีเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 55 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ45 โดยมีเพศหญิงมากกว่าเพศชายร้อยละ10 สำหรับอายุกลุ่มชุมชนมีอายุเฉลี่ยตามวัยระหว่างอายุ 41-50 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 23 ของกลุ่มชุมชนทั้งหมด อาชีพส่วนใหญ่ทำไร่ทำสวนคิดเป็นร้อยละ 70 ของกลุ่มประชากรทั้งหมด รายได้ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง4,500-10000 บาทต่อเดือนคิดเป็นร้อยละ 100

4.สร้างเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลในการฝึกปฏิบัติ

ภาพที่23: ชี้แจงกลุ่มชุมชนในการสร้างเครื่องปั้นดินเผาให้มีเอกลักษณ์เฉพาะ

ที่มา: ถ่ายโดย ผศ.พลวัฒน์ เกิดศิริ และผู้นำชุมชน

ภาพที่ 24 สาธิตขั้นตอนการปั้นรูปแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้เทคนิคการขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน
ที่มา : ถ่ายโดย ผศ.พลวัฒน์ เกิดศิริ และผู้นำชุมชน

5. วิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 แสดงการฝึกทักษะการปั้นชิ้นรูปทรงชิ้นงานเบื้องต้น

ลำดับ	รูปแบบ	ลักษณะภายนอกผลิตภัณฑ์	ผลการปั้น
1	โอง 2 หู	หนา ปาก ไหล่ กว้างเนื้อดินอ่อนยุบตัว	หนา ไม่ได้ขนาดที่กำหนด และบิดเบี้ยว
2	กระถาง	ส่วนก้นฐาน หนาหนิปากกว้างเนื้อดินอ่อนยุบตัว	หนา ไม่ได้ขนาดที่กำหนด และบิดเบี้ยว
3	โถมีฝา	ปาก ไหล่ กว้างเนื้อดินอ่อนยุบตัว	หนา ไม่ได้ขนาดที่กำหนด และบิดเบี้ยว
4	รูปทรงอิสระ 1	หนาหนัก เนื้อดินอ่อนยุบตัว	หนา ไม่ได้ขนาดที่กำหนด และบิดเบี้ยว
5	รูปทรงอิสระ 2	หนาหนัก กว้างเนื้อดินอ่อนยุบตัว	หนา ไม่ได้ขนาดที่กำหนด และบิดเบี้ยว

6. กำหนดรูปแบบร่วมกับชุมชน

ความสำคัญของที่มาแนวความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบภาพร่างผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านนี้สิ่งที่สำคัญและจำเป็นคือ จะออกแบบอะไร จะปั้นอะไร เพื่อเป็นจุดริเริ่มของการฝึกทักษะเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจของชุมชน หลังจากการฝึกทักษะปฏิบัติการพื้นฐานพอสมควรแล้วจึงต้องหารือกันเพื่อค้นหาหรือแสวงหาแนวทางในการสร้างรูปทรงต้นแบบของกลุ่มเพื่อกำหนดรูปแบบหรือรูปทรงตามความต้องการทั้งผู้บริโภคและสร้างรูปทรงผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาประเภท โอง กระถาง โถมีฝา และรูปทรงอิสระตามวัตถุประสงค์และขอบเขตที่ได้คาดหวังไว้ จงร่วมมือกับชุมชนเพื่อระดมความคิดเห็นและช่วยการออกแบบร่างภาพในบริบทต่างๆโดยมีแนวความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของพื้นบ้านหรือรูปทรงเก่าๆและดั้งเดิมมาเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อค้นหาอุปลักษณะของผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ดังกล่าว ผู้วิจัยและกลุ่มชุมชนบางคู่จึงได้กำหนดแนวทางสร้างชิ้นงานหรือรูปแบบผลิตภัณฑ์เบื้องต้นประเภทละ 6 แบบเพื่อนำมาคัดเลือกรูปแบบร่วมกันและหาข้อสรุปต่างเพื่อคัดเลือกสร้างตั้งอย่างผลิตภัณฑ์เบื้องต้นของกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยและทีมงานได้ศึกษาข้อมูลจากบรรยายภาคและสิ่งแวดล้อมรอบตัวในชุมชนรวมทั้ง ศึกษาความเป็นอยู่วิถีชีวิตพื้นบ้านของกลุ่มชุมชน เพื่อแสวงหาข้อมูลต่างนำมาเป็นประเด็นต่อลักษณะแนวความคิดรูปแบบให้กลุ่ม โดยคำนึงถึงวิถีชีวิตพื้นบ้าน บรรยายภาค สิ่งแวดล้อมใกล้ตัว รวมทั้งคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม ความมีเอกลักษณ์ในตัวผลิตภัณฑ์และความต้องการของชุมชนเป็นหลักสำคัญ

6.1 การออกแบบภาพร่าง (Idea Sketch)ผลิตภัณฑ์โถ่งพื้นบ้าน

ภาพที่ 25: การออกแบบภาพผลิตภัณฑ์โถ่งพื้นบ้าน
ที่มา: จากการเขียนภาพร่าง ด้วยมือ

6.2 การออกแบบภาพร่าง (Idea Sketch)ผลิตภัณฑ์โถ่งพื้นบ้าน

ภาพที่ 26: การออกแบบภาพผลิตภัณฑ์โถ่งพื้นบ้าน

ที่มา: จากการเขียนภาพร่าง ด้วยมือ

6.3 การออกแบบภาพร่าง (Idea Sketch)ผลิตภัณฑ์โถ่งพื้นบ้าน

ภาพที่ 27: การออกแบบภาพผลิตภัณฑ์โถ่งพื้นบ้าน

ที่มา: จากการเขียนภาพร่าง ด้วยมือ

6.4 การออกแบบภาพร่าง (Idea Sketch)ผลิตภัณฑ์โถ่งพื้นบ้าน

ภาพที่ 28: การออกแบบภาพผลิตภัณฑ์โถ่งพื้นบ้าน
ที่มา: จากการเขียนภาพร่าง ด้วยมือ

ภาพที่29 ผลงานการปั้นรูปทรงพื้นฐานประเภท โอ่ง กระถาง และโอ
ที่มา : ถ่ายโดย ผศ.พลวัฒน์ เกิดศิริ และผู้นำชุมชน

7.การพัฒนาารูปแบบสินค้าเครื่องปั้นดินเผา

ผู้วิจัยและทีมงานได้ร่วมกับกลุ่มชุมชนเพื่อคัดเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาประเภทต่างๆตามที่กำหนด โดยแจกแบบสอบถามในกลุ่มจำนวน 20 คน เนื่องจากการทำวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเพื่อเป็นจุดริเริ่มในการสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบในระยะริเริ่มของชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลบางคู ได้วิเคราะห์ร่วมกันโดย

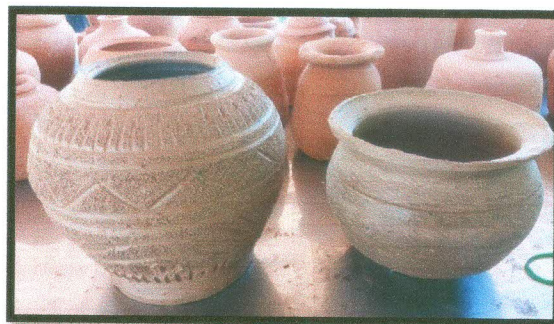
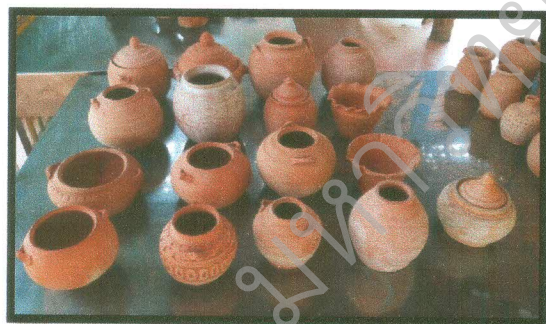
การสอบถาม การนำรูปแบบสินค้าที่ได้จากการฝึกปฏิบัติการนำไปร่วมแสดงงานออกร้านภายในอำเภอ งานเทศกาลกินปลาที่จังหวัดสิงห์บุรีและออกงานร่วมแสดงแทรกกับสินค้าของใช้ของที่ระลึกในชุมชนใกล้เคียง รวมทั้งการได้ข้อเสนอแนะต่างๆจากตลาดหรือผู้บริโภคและการคาดคะเนของการสร้างผลผลิตสินค้าออกมาเพื่อเตรียมการจำหน่ายในโอกาสต่อไป การวิจัยครั้งนี้ ถือว่าเป็นการริเริ่มสร้างผลงานต้นแบบผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเบื้องต้นให้แก่กลุ่มชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางคู ยังไม่มีการนำรูปแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบ แต่เป็นการประเมินภายในของกลุ่มชุมชนเองจากการที่ได้รับความสัมพันธ์กับผู้บริโภคทั่วไปและทราบถึงความต้องการรูปแบบสินค้าแบบไหนประเภทไหนเป็นจุดริเริ่มก่อนเนื่องจากกลุ่มชุมชนบางคู ถึงแม้จะมีร่องรอยการทำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาในอดีตของบรรพบุรุษที่ผ่านมาแต่ได้หยุดและไม่มี การสืบทอดการทำเครื่องปั้นดินเผา มาหลายสิบปีมาแล้ว กลุ่มชุมชนจึงได้รับโอกาสจากหน่วยงานภาครัฐโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางคูได้ริเริ่มรื้อฟื้นกลุ่มเพื่อต้องการผลิตทำเครื่องปั้นดินเผาที่บ้านเมื่อต้นปีพ.ศ.2559 ดังนั้นผู้วิจัยจึงแสวงหาแนวทางในการออกแบบเพื่อกำหนดรูปแบบสินค้าเป็นการเบื้องต้นและสะสมประสบการณ์ไปในตัวเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มชุมชนต่อไป

ภาพที่30 การคัดเลือกรูปแบบผลิตภัณฑ์เบื้องต้นเพื่อนำมากำหนดรูปแบบที่ต้องการ
ที่มา: ถ่ายโดย สมาชิกในชุมชน อบต.บางคู

8.แนวทางด้านการตลาด

แหล่งการจำหน่ายสินค้าของชุมชน ส่วนใหญ่เป็นตลาดนัดทั่วไป รวมทั้งการเปิดตลาดแสดงนิทรรศการต่างๆ ในระดับ ตำบล อำเภอ และในจังหวัด อาทิเช่น งานประเพณีท่องเที่ยวท้องถิ่น งานเทศกาลประจำปี และที่สำคัญ บริเวณหน้าที่ทำการของ อบต.บางคู ติดกับถนนใหญ่ซึ่งเป็นเส้นทางสัญจรไปมาของผู้คนตลอดเวลา ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะดึงดูดผู้คนใหญ่เข้าแวะมาเยี่ยมชมและซื้อสินค้าในชุมชนได้ จากการสำรวจและสัมภาษณ์ ติดตาม การจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม มีแนวโน้มที่จะเปิดตลาดให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น แบบค่อยเป็นค่อยไป และให้สอดคล้องสัมพันธ์กับการฝึกทักษะการสร้างชิ้นงานเครื่องปั้นดินเผาให้มีความประณีต สวยงามไปด้วย ซึ่งตรงกับความต้องการของตลาด

ภาพที่ 31 : ผลงานเครื่องปั้นดินเผาทั้งก่อนเผาและหลังเผา

ที่มา : ถ่ายภาพโดยทีมงานร่วมวิจัย

ภาพที่ 32 การคัดเลือกรูปแบบและกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ
ที่มา: ถ่ายโดย สมาชิกในชุมชน อบต.บางคู

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทที่ 5

สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อออกแบบสร้างรูปทรงงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านให้เป็นสินค้าในชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.1 การฝึกทักษะปฏิบัติการสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านเบื้องต้น

จากการชี้แจงเปิดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มชุมชน พบว่า ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตชิ้นงานเป็นอย่างมาก เนื่องจากชิ้นงานที่เคยทำอยู่จากการสืบทอดต่อกันมาเป็นการปั้นรูปทรงแบบเรียบง่ายและรูปทรงอิสระทั่วไป ยังหาจุดลงตัวหรือหาแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นไม่ได้ ผู้วิจัยและคณะจึงได้ถ่ายทอดความรู้ทั่วไปและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบที่มีความประณีตสวยงามรวมทั้งการหาช่องทางด้านแหล่งตลาดในการจำหน่ายสินค้า รวมทั้งการสร้างแรงบันดาลใจและแนวความคิดสร้างสรรค์ต่างๆที่อยู่รอบตัวมาสร้างเป็นรูปแบบสินค้าที่มีเอกลักษณ์ไม่ซ้ำได้อย่างไร ผลปรากฏว่ากลุ่มชุมชนตื่นตัวและสนใจในมากที่ได้รับข้อมูลความรู้และเป็นรูปธรรมสามารถนำมาปฏิบัติการได้

5.2 การผลิตสินค้าต้นแบบ

จากการฝึกปฏิบัติการเพื่อสร้างต้นแบบสินค้าของชุมชน ได้พัฒนารูปแบบออกแบบไว้ 4 รูปแบบ 5 ชิ้นงานคือ โอ่ง 2หูขนาดเล็ก 1 รูปแบบ กระถางปลูกต้นไม้ 1 รูปแบบ โถมีฝา 1 รูปแบบ และรูปทรงแบบอิสระ 2 รูปแบบ รวมเป็น 5 รูปแบบ สามารถพัฒนารูปแบบทั้ง 5 รูปแบบมีเอกลักษณ์เฉพาะมีความประณีตสวยงาม และเป็นความต้องการของตลาด โดยการเก็บข้อมูลจากแหล่งชุมชนที่มาเป็นลูกค้าและข้อมูลจากผู้คนที่สามารถได้จากการเสนอแนะของบุคคลทั่วไปที่ได้มาเยี่ยมชมและได้เสนอแนะข้อมูลต่างๆในการสร้างสรรค์ชิ้นงานที่ตลาดต้องการหรือสามารถมีแนวทางจำหน่ายได้อย่างต่อเนื่องได้

5.3 การถ่ายทอดเทคโนโลยี การผลิตสินค้าเครื่องปั้นดินเผาของกลุ่มชุมชน

การดำเนินงาน เพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีการทำสินค้าเครื่องปั้นดินเผา ได้ถูกจัดขึ้นในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการ ตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย พบว่ากลุ่มชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางคูสามารถสร้างชิ้นงานเครื่องปั้นดินเผาทั้ง 4 ประเภทรวม 5 รูปแบบ นับได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก สามารถพัฒนารูปแบบและกระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่อง เป็นสินค้าประจำชุมชนได้อย่างภาคภูมิใจและสามารถมีช่องทางในการประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

5.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

กลุ่มชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลบางคู้อ.ท่าวัง จ.ลพบุรี มีความพร้อมและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการที่จะผลักดันรวมกลุ่มกันเพื่อผลิตสินค้าของชุมชนได้เป็นอย่างดี หากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐคือมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จะเป็นชุมชนที่มีสินค้าเฉพาะท้องถิ่น สามารถผันตัวเองมาเป็นแหล่งพักแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้อย่างแน่นอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บรรณานุกรม

- ดรรชนี ต.ตระกูล(2545).บ้านกับเฟอร์นิเจอร์.กรุงเทพฯ ม.ป.ท.
- ทวี พรหมพฤกษ์.(2523).วิชาเครื่องเคลือบดินเผาเบื้องต้น.กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์.
- บ้านและสวน,(2533 กรกฎาคม).ไตรมาสเงาโทร.14(167),120.
- บ้านและสวน,(2547 มีนาคม).คืนสู่ธรรมชาติ.28(33),195.
- บ้านและสวน,(2547 เมษายน).เรียบง่าย.28(332),87.
- บ้านและตกแต่ง,(2540 กุมภาพันธ์).ทันสมัยกับสีสด.9(105),154.
- ประสพ ลีเหมือดภัย.(2543)องค์ประกอบในงานเครื่องปั้นดินเผา.กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เพชรเกษมจักรกลเซรามิกส์,บริษัท.(ม.ป.ป.).ครุภัณฑ์ในงานเซรามิกส์.สมุทรสาคร:ม.ป.ท.[แผ่นพับ].
- ไพบูลย์ ศรีสุทัศน์.(2545).เทคนิคการใช้วัตถุดิบที่มีเหล็กออกไซด์สูงในการผลิตเซรามิก.กรุงเทพฯ:กรมส่งเสริม อุตสาหกรรม.
- มาโนช คงกะนนัน.(2538).ศิลปะการออกแบบ.กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- รักษ์ ปลัดสิงห์.(2548).เฟอร์นิเจอร์ร่วมสมัย.กรุงเทพฯ:ม.ป.ท.
- วันชัย เข็มแดง.(2548).ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา.เชียงใหม่:มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ล้านนา.
- วัชรีย์ ประภาชี.(2550).มุมมองสร้างสรรค์งานออกแบบ.กรุงเทพฯ:กรมส่งเสริมการค้าส่งออก.
- พัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องเคลือบดินเผา,(ศูนย์).(2545) เทคนิคการใช้วัตถุดิบที่มีเหล็กออกไซด์สูงในการผลิต เซรามิกส์. ม.ป.ท.เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ,ศูนย์.(2547,สิงหาคม 3).จดหมายข่าวเอ็มเทค,1.
- ศักดิ์ชัย เกียรติจินาคินทร์.(2537).การออกแบบเครื่องปั้นดินเผา.(พิมพ์ครั้งที่2).อุบลราชธานี:วิทยาลัยครู อุบลราชธานี.
- โสฬส ศรีสมนึก,จิตวิญญาณของบ้านไทย.Room,15,(พฤษภาคม 2004),63.
- สุขุมล เล็กสวัสดิ์.(2548).เครื่องปั้นดินเผาพื้นฐานการออกแบบและปฏิบัติงาน.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุเมธ ธรรมสิทธิบุรณ์,โล่ง ออบอุ้นDecoration Guide,36 (september: 2005).
- หิรัญ เกิดศิริ.(2547). การทำบพิมพ์เบื้องต้น.ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.[อัดสำเนา].
- _____.(2548)การพัฒนาผลิตภัณฑ์เซรามิกส์.ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.[อัดสำเนา].
- _____.(2548).ศิลปะการตกแต่งเครื่องเคลือบดินเผา.ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.[อัดสำเนา].
- _____.(2549).วาดเส้น รูปทรง.ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.[อัดสำเนา].
- อินเตอร์คลิน อินด์สตรี จำกัด,(บริษัท).(1978).เตาเผาอุตสาหกรรม.สมุทรสาคร:ม.ป.ท.
- Fairbank, J.,& Fino, (1996) .The Best Of Pottery . massachusetts: Rockport.
- Gibson, s.พ1987) Pottery decoration Contemporary Approaches. Australia: Craftsman House.

Life and Home, **Minimalist@Sea Side**,132,13(สิงหาคม 2548),53.

Livingetc,Nippon Touch,(November 2004), 66.

Peterson, J&S.(2003)**The Craft and Art of Clay**. London: Laurence King.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ก.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามกลุ่มชุมชน

เรื่อง การผลิตเครื่องปั้นดินเผาให้เป็นสินค้าในชุมชน

กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลชุมชนบ้านบางคู้อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยและทีมงานวิจัยได้จัดแบ่งแบบสอบถาม ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์

1.1 เพศ ชาย หญิง

1.2 อายุ 25-30 ปี 31-40 ปี 40 ปีขึ้นไป

อาชีพ เกษตรกร รับจ้างทั่วไป

อื่นๆ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มชุมชนไทย 4 ภาค บ้านดงพลับ อ.บ้านหมี่ จ.ลพบุรี

2.1 กลุ่มชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลบางคู้อ มีความเป็นมาอย่างไรเกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 จำนวนสมาชิกในชุมชนมีกี่ครอบครัว

.....

2.3 หน่วยงานภายในและภายนอกท้องถิ่นที่สนับสนุนสาธารณูปโภคพื้นฐาน

ตอนที่ 3 ข้อมูลในการผลิตเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านในอดีต

3.1 ลักษณะการทำเครื่องปั้นดินเผา

.....

.....

3.2 ลักษณะผลิตภัณฑ์ในชุมชนที่สามารถเพิ่มรายได้เลี้ยงตัวเองได้

.....

.....

3.4 ปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีพและการรวมกลุ่มของชุมชน

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

(นายแก้ว ศรีทอง)

ตำแหน่ง : ผู้นำกลุ่มชุมชน ต.บางคู้อ.ท่าวัง จ.ลพบุรี

วันที่ / /

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจ

โครงการ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ เพื่อออกแบบสร้างรูปทรงงานหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านให้เป็นสินค้าในชุมชน ภูมิศึกษา ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี

1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 20 คน

ชาย = 8คน

หญิง = 12คน

1.ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ

ตาราง 1 ร้อยละระดับความรู้ความเข้าใจที่ท่านได้รับการเข้าร่วมโครงการ การผลิตเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้าน ให้เป็นสินค้าในชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี

ข้อมูล	จำนวนความถี่/ร้อยละ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
มีการแสดงถึงคุณภาพเนื้อหา ความรู้ ความเข้าใจ ได้เป็นอย่างดี	0 0.00%	0 0.00%	2 9.53%	13 61.90%	6 28.57%
ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม	0 0.00%	0 0.00%	2 9.53%	10 47.62%	9 42.85%
โครงการมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้รับถ่ายทอด	0 0.00%	0 0.00%	2 9.53%	13 61.90%	6 28.57%

2.การนำความรู้ไปใช้

ตาราง 2 ร้อยละระดับการนำความรู้ไปใช้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ การผลิตเครื่องปั้นดินเผา
พื้นบ้านให้เป็นสินค้าในชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี

ข้อมูล	จำนวนความถี่/ร้อยละ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ท่านสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมนำไป ถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ได้	0	0	2	11	8
	0.00%	0.00%	9.53%	52.38%	38.09%
การนำความรู้และประสบการณ์จากการเข้าร่วม กิจกรรมของชุมชน	0	0	3	10	8
	0.00%	0.00%	14.29%	47.62%	38.09%

3.ประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ

ตาราง 3 ร้อยละระดับประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ การผลิต
เครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านให้เป็นสินค้าในชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบางคู อำเภอบางบาล
จังหวัดลพบุรี

ข้อมูล	จำนวนความถี่/ร้อยละ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ท่านได้รับความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม	0	0	3	10	8
	0.00%	0.00%	14.29%	47.62%	38.09%
ท่านได้รับความสุขเพลิดเพลินจากการเข้าร่วม กิจกรรม	0	0	1	14	6
	0.00%	0.00%	4.76%	66.67%	28.57%

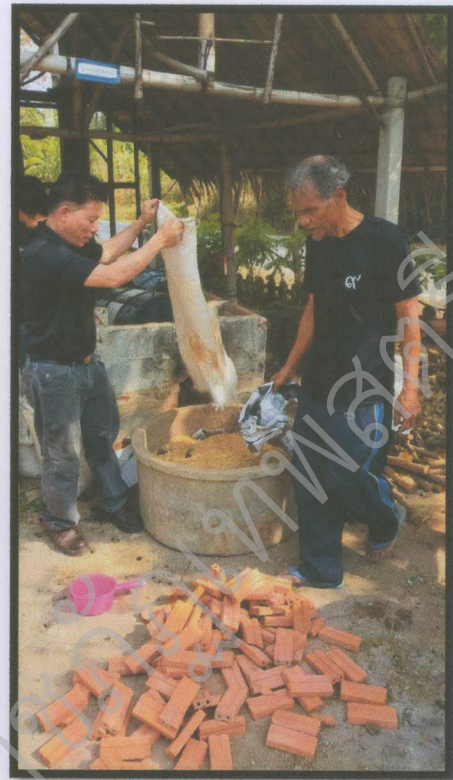
4.ความพึงพอใจต่อการจัดโครงการ

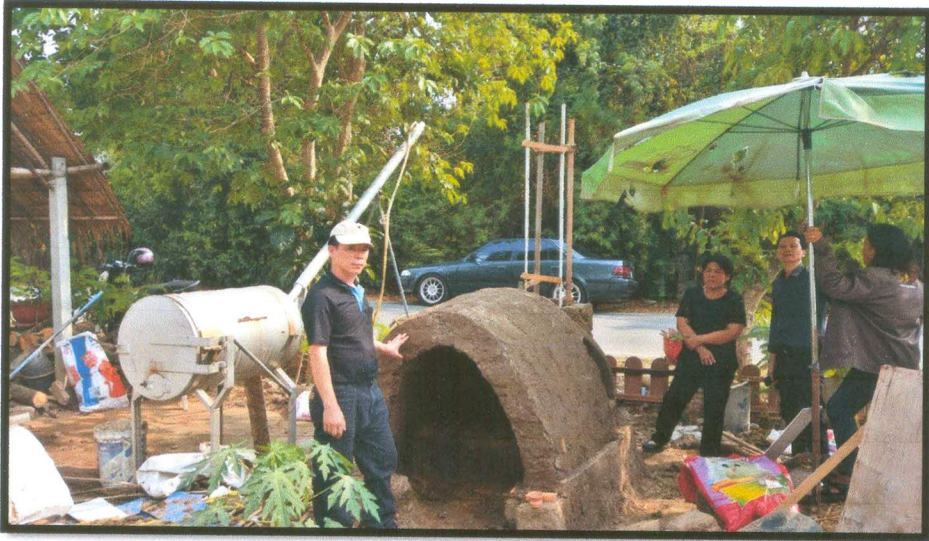
ตาราง 3 ร้อยละระดับการนำความรู้ไปใช้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ การผลิตเครื่องปั้นดินเผาพื้นบ้านให้เป็นสินค้าในชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบางคู อำเภอบางบาล จังหวัดลพบุรี

ข้อมูล	จำนวนความถี่/ร้อยละ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
กิจกรรมที่จัดขึ้นมีความน่าสนใจ ตรงกับความ ต้องการของท่าน	0 0.00%	0 0.00%	4 19.05%	7 33.33%	10 47.62%
ความเหมาะสม ความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์	0 0.00%	0 0.00%	1 4.76%	15 71.43%	5 23.81%
ระยะเวลาในการจัดโครงการมีความเหมาะสม	0 0.00%	0 0.00%	5 23.81%	9 42.86%	7 33.33%
สถานที่จัดแสดงงาน การประชาสัมพันธ์ บรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการจัดโครงการ เหมาะสม	0 0.00%	0 0.00%	4 19.05%	8 38.09%	9 42.86%
ความพร้อมในการจัดงานครั้งนี้	1 4.76%	1 4.76%	3 14.30%	8 38.09%	8 38.09%

ภาคผนวก ค.

ภาพการเข้าร่วมกิจกรรม

ประวัติผู้วิจัย

ส่วน ค : ประวัติคณะผู้วิจัย

ชื่อ - ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ-สกุล

(ภาษาไทย) นายพลวัฒน์ เกิดศิริ

(ภาษาอังกฤษ) MR .PHOLWAT KURTSIRI

2. เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน 3-6305-00004-381

3. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์

4. หน่วยงานที่อยู่ติดต่อได้พร้อมทั้งโทรศัพท์และโทรสาร

คณะ/สถาบัน/สำนัก สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

สังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ที่ตั้ง 213/84 หมู่1 ตำบลเขาสามยอด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000

โทรศัพท์ที่ทำงาน (036) 422607-9 9jv 826 โทรศัพท์มือถือ 086-8126383,081-9397560

อีเมลล์ Troy203@hotmail.com,

5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา	ปริญญา	สาขาวิชา	ชื่อสถาบันฯ	ประเทศ
2546	โท	ศิลปมหาบัณฑิต	เครื่องเคลือบดินเผา	มหาวิทยาลัยศิลปากร	ไทย
2528	ตรี	ครุศาสตร์บัณฑิต	เครื่องปั้นดินเผา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	ไทย

6. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ

นักออกแบบเซรามิกส์ นักวิชาการออกแบบ นักอุตสาหกรรมเซรามิกส์

7. ประสบการณ์ด้านงานวิจัย

- รูปทรงที่ได้แรงบันดาลใจจากพืชผัก” (ศิลปะนิพนธ์ระดับปริญญาโท)
- การออกแบบแจกันเครื่องเคลือบดินเผาโดยใช้เทคนิคการตกแต่งด้วยฟู่กันลม (ทุนสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี)
- การพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบดินเผาประเภทของใช้และของตกแต่ง (ทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติเครือข่ายภาคกลางตอนบน (สกอ.))
- การพัฒนาารูปแบบหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาประเภทของใช้และของตกแต่ง (ทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติเครือข่ายภาคกลางตอนบน (สกอ.))
- การผลิตเตาดินเผาชีวมวลโดยใช้ดินท้องถิ่นเพื่อใช้ในครัวเรือน (ทุนสนับสนุนจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี)

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ-สกุล นายไกรฤกษ์ ยี่เฮ็ง
Mr.Krilerk Yeeheng
2. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์
3. สถานที่ทำงาน สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000
โทรศัพท์: 0-36412751 โทรสาร : 0-36412751
E-mail : krailurk_@hotmail.com
- ที่อยู่ 231/84 หมู่ที่ 1 ตำบลเขาสามยอด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000
โทรศัพท์เคลื่อนที่ : 089- 8958472

4. ประวัติการศึกษา

ปีที่สำเร็จการศึกษา	ระดับปริญญา	อักษรย่อปริญญา สาขาวิชา(วิชาเอก)	สถาบันการศึกษา
2527	ปริญญาตรี	กศ.บ.เคมี	มศว.บางแสน
2530	ปริญญาโท	กศ.ม.เคมี	มศว.ประสานมิตร

5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

5.1 ชีวเคมี

5.2 เคมีทั่วไป

6. ประสบการณ์การทำงาน

- 2535 – 2540 - หัวหน้าภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏเทพสตรี
- 2548 – 2551 - รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- 2551 – 2553 - รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- 2556 – 2558 - หัวหน้าสาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- 2558 – ปัจจุบัน - รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี